

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΚΕΡΔΩΝΑΠΟ ΤΟΥΣ BIG-4 AUDITORS
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΦΡΑΓΚΟΓΙΟΥ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΜΑΡΑΙΔΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΒΟΝΙΤΣΑ-2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΑΙΡΕΙΩΝ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΟΙ BIG 4 AUDITORS.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- M SCORE BEINISH.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5- ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.....	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαχείριση των κερδών παραμένει ένα δημοφιλές θέμα συζήτησης και συζήτησης μεταξύ των επενδυτών, των ρυθμιστικών αρχών, των αναλυτών και του κοινού. Ένας μηχανισμός που θα μπορούσε να μετριάσει η διαχείριση των κερδών είναι η εμπειρογνωμοσύνη της βιομηχανίας ελεγκτών. Αυτό το συμπέρασμα είναι σύμφωνο με την αντίληψη ότι ειδικοί ελεγκτές μετριάζουν τη διαχείριση των εσόδων με βάση τα δεδουλευμένα στοιχεία περισσότερο από τους μη ειδικούς ελεγκτές και, επομένως, να επηρεάσει την ποιότητα των αποδοχών.

Με αυτή την εργασία, σκοπός μας είναι η διευκρίνιση της διαχείρισης των αποτελεσμάτων από τους Big-4 auditorsστην Ελλάδα. Για το λόγο αυτό πρέπει να μιλήσουμε για την διαδικασία που διενεργείται ώστε να πραγματοποιηθεί η διαχείριση των οικονομικών αποτελεσμάτων από τις ελεγκτικές εταιρείες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Τέσσερις μελέτες που έχουν διεξαχθεί στην Μεγάλη Βρετανία δείχνουν με τον δικό τους τρόπο την έννοια της δημιουργικής λογιστικής.

Στην έρευνά του ο **Naser** ορίζει την δημιουργική λογιστική ως ένα μετασχηματισμό των λογιστικών ποσών από το τι αυτά πραγματικά είναι στο τι οι καταρτίζοντες επιθυμούν οι λογιστικές καταστάσεις να είναι, εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και / ή αγνοούντες μερικούς ή όλους από αυτούς. Αυτό επίσης υποστηρίζει ότι η ελευθερία επιλογής που παρέχει το αγγλοσαξονικό σύστημα της λογιστικής, μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας. Ουσιαστικά, όσο υπάρχει αυτή η επιλογή και αφήνει περιθώρια κατάχρηση, θα υπάρχει η δημιουργική λογιστική.

Ο **Jameson** υποστηρίζει ότι οι λογιστικές διεργασίες αποτελούνται από σχέσεις και αντιμετώπιση πολλών ζητημάτων κρίσεως καθώς επίσης από αποφάσεις πάνω σε αντιθέσεις ανάμεσα σε ανταγωνιζόμενες προσεγγίσεις στην διεξαγωγή των αποτελεσμάτων εκ χρηματοοικονομικών γεγονότων και συναλλαγών. Αυτός αναφέρει ότι αυτές δημιουργούν την υποκειμενικότητα καθώς επίσης την ανάγκη για κρίση, χαρακτηριστικά που συνιστούν την μεγάλη αδυναμία της. Ενώ, από την μία πλευρά, αυτή χρειάζεται να διατηρήσει την ευελιξία της αρκετά ούτως ώστε να μπορεί να έρθει αντιμέτωπη με μία μεγάλη ποικιλία καταστάσεων και να τις αντιπροσωπεύει με ακρίβεια στους λογαριασμούς, από την άλλη πλευρά, αυτή η ευελιξία αφήνει περιθώρια για παραποίηση, απάτες και εσφαλμένες απεικονίσεις. Αυτές οι δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται από λιγότερο ευσυνείδητα στοιχεία του λογιστικού επαγγέλματος, έχουν γίνει γνωστές ως «δημιουργική λογιστική».

Ο **Ian Griffiths** έχει μια δριμύτερη θεώρηση του θέματος αφού υποστηρίζει ότι κάθε εταιρεία στην χώρα του (Μεγάλη Βρετανία) παίζει κατά κάποιο τρόπο με τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευόμενων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν μαγειρευτεί με προσοχή ή πλήρως ωραιοποιηθεί. Τα στοιχεία που δίδονται δύο φορές τον χρόνο στο επενδυτικό κοινό, έχουν όλα παραποιηθεί ούτως ώστε να διαφυλαχθεί ο ένοχος. Αυτή η εξαπάτηση γίνεται με τέλειο τρόπο στοχεύοντας στο να φαίνεται πλήρως νόμιμη και καλείται δημιουργική λογιστική.

Ο **Terry Smith**, γνωστός με το βιβλίο του **Accounting for Growth**, έλαβε μια παρομοίως απαισιόδοξη άποψη όταν αυτός ισχυρίζεται ότι όλοι αισθανθήκαμε πως το μεγαλύτερο μέρος από την ανάπτυξη των κερδών η οποία συνέβη την δεκαετία του 1980 ήταν το αποτέλεσμα συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων παρά αληθούς

οικονομικής ανάπτυξης. Αυτός επεξηγεί με παραδείγματα από την πραγματικότητα τις τεχνικές που μεταχειρίστηκαν στην πράξη μερικές από τις ένοχες εταιρείες.

Αξιοσημείωτο με βάση τους προαναφερθέντες ορισμούς και δηλώσεις ότι η δημιουργική λογιστική συνδέεται απευθείας με τον χειρισμό λογιστικών προτύπων. Ειδικότερα, οι Arnat, Blake και Oliveras προσθέτουν ότι η διάδοση της δημιουργικής λογιστικής είναι ιδιαιτέρως αξιοσημείωτη στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σύγκριση με:

α) Τις χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης όπως η Γαλλία, Γερμανία ή Ισπανία όπου η παράδοση του Ρωμαϊκού Δικαίου υπάρχει ισχυρά και οι λογιστικοί κανόνες δεν επιτρέπουν ελαστικότητα η οποία καθιστά ικανό τον λογιστή να κάνει επιλογές που τον ευνοούν.

β) Τις ΗΠΑ, όπου η παράδοση άγραφων νόμων (εθνικού δικαίου) υπάρχει όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ο υψηλός κίνδυνος και το υψηλό κόστος ενδεχόμενου δικαστικού αγώνα έχουν οδηγήσει το λογιστικό επάγγελμα στην διαμόρφωση συμπεφωνημένων, πολύ λεπτομερών διαδικασιών οι οποίες αποτελούν βάση για τυχόν δίκη. Αντιθέτως ο κίνδυνος δικαστικού αγώνα για τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ μικρότερος στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί πως στην πραγματικότητα υπάρχει μακρόχρονη προϊστορία στο Ηνωμένο Βασίλειο, την πρώτη χώρα ουσιαστικά που εγκαθιδρύθηκε επαγγελματικό λογιστικό σύστημα με σύγχρονη οργάνωση, στην χρήση λογιστικών προτύπων προς ευνοϊκότερη τακτοποίηση των λογαριασμών των εταιρειών. Τα λογιστικά πρότυπα έχουν αυξήσει σημαντικά την αξιοπιστία και συγκρισιμότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Υπάρχουν, όμως, άφθονες εναλλακτικές επιλογές, που είναι διαθέσιμες από τα τρέχοντα λογιστικά πρότυπα, οι οποίες αφήνουν στους διευθυντές των εταιρειών περισσότερο απ' όση θα έπρεπε χώρο ελιγμών ο οποίος οδηγεί αναπόφευκτα σε εκείνες τις μεθόδους οι οποίες είναι πλέον ευνοϊκές για τις εταιρείες. Αυτό πάλι μπορεί να ανοίξει παράθυρα για κακή χρήση των προτύπων.

Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Το σύνδρομο της 'ενρονίτιδας' δηλαδή της κρίσης εμπιστοσύνης ως προς την αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων αμερικανικών και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Μετά το σοκ της Enron οι επενδυτές καθημερινά ξεπουλούν τις μετοχές των εταιρειών που έχουν γιγαντωθεί μέσω των εξαγορών και για τις οποίες γεννιούνται υποψίες για 'επιθετικές' ή 'δημιουργικές' λογιστικές πρακτικές.

Κορυφώθηκαν την εβδομάδα που πέρασε οι φόβοι των επενδυτών ότι οι λογιστικές καταστάσεις κυρίως των εταιρειών με σύνθετη χρηματοοικονομική δομή, όπως οι πολυεθνικές GeneralElectric και TycoInternational, δεν απεικονίζουν την πραγματική εικόνα της κερδοφορίας τους.

Μαρίτας Ζήκου, **ΤοΒήμα**, Κυριακή 10 Φεβρουαρίου 2002, σελ. Β20.

Πολλή αμφισβήτηση πηγάζει επίσης από την συζήτηση επί της φύσεως της δημιουργικής λογιστικής επειδή ο διάλογος για έναν ορισμό της έχει αποτύχει στο να διευκολύνει την σε βάθος έρευνα του ζητήματος.

Ηγούμενος του διαλόγου αυτού ο Naser (1993) ισχυρίστηκε ότι η δημιουργική δεν αντιβαίνει ευθέως τον νόμο. Απλώς λειτουργεί μέσα στο γράμμα αμφοτέρων του νόμου και των λογιστικών προτύπων, αλλά κατά μία πιο αυστηρή θεώρηση μπορεί να ιδωθεί ότι είναι εναντίον του πνεύματος αμφοτέρων. Στην ουσία πρόκειται για μια διαδικασία χρησιμοποίησης των κανόνων, όχι κατ' ανάγκη παρακάμπτοντάς τους, και της 'ευκαμψίας' που συνδέεται με αυτούς τους κανόνες προκειμένου να καταρτισθούν οι λογιστικές καταστάσεις έτσι, ώστε να φαίνονται διαφορετικές από αυτό που προτίθενται οι κανόνες.

Καθ' όμοιο τρόπο, οι Whelan και Mcbarnet (1999) θεωρούν την δημιουργική λογιστική να είναι 'τελείως νόμιμη' (perfectly legal) και δίδουν αυτό ως τον κύριο λόγο για τον οποίο η δημιουργική λογιστική αποδείχθηκε τόσο δύσκολο να ελεγχθεί στο παρελθόν. Ο Griffiths (1986) επίσης την θεωρεί ως πλήρως θεμιτή (totally legitimate). Ο Smith (1996) έγραψε επίσης στο **Accounting for Growth**:

'Εξ' όσων γνωρίζω καμία από τις εταιρείες τις οποίες ονόμασα στην πρώτη έκδοση παραβαίνουν τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου στις μεθοδεύσεις που χρησιμοποιούν και στις οποίες ρίχνω φως'.

Ανεξαρτήτως, όμως, της συζήτησης επί της νομιμότητάς της, οι Whelan και Mcbarnet (1999) ισχυρίζονται ότι η δημιουργική λογιστική παραμένει ελκυστική στις εταιρείες για εμφανείς λόγους. Δεξιοτέχνες της λογιστικής πράξης μπορούν να χειρίζονται προς όφελος των εταιρειών τους, τους αριθμοδείκτες-κλειδιά οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά την ανάλυση της αγοράς και ως εκ τούτου, να διογκώνουν τα αναφερόμενα/δημοσιευμένα κέρδη ή να ελαχιστοποιούν τις αναφερόμενες ζημιές, να επιτυγχάνουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης οι οποίες διαφορετικά δεν μπορούσαν να ανακύψουν, να βελτιώσουν την απόδοση της διοίκησης (και τις καταβολές αμοιβών σε αυτήν οι οποίες σχετίζονται με την απόδοση), να παρακάμπτουν περιορισμούς για δανεισμό, να συγκαλύπτουν χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και διαφεύγουν του ελέγχου των μετόχων, κ.ο.κ.

Αλλά, αναπόφευκτα, σοβαρές αρνητικές όψεις συχνά ανευρίσκονται οι οποίες σχετίζονται με την πράξη. Ο Jameson (1988) περιγράφει την δημιουργική λογιστική ως μη συμβάλλουσα στην δημιουργία πλούτου καθ' οποιονδήποτε τρόπο: Στην καλύτερη των περιπτώσεων η πρακτική της συνεπάγεται μεταφορά πλούτου από αυτούς οι οποίοι είναι στο σκοτάδι, σε αυτούς οι οποίοι έχουν την γνώση της. Επιπρόσθετα συχνά έχει σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στους επενδυτές, πιστωτές, εργαζομένους και άλλους. Αυτό επαρκώς έχει τεκμηριωθεί στην Μεγάλη Βρετανία για την δεκαετία του 1980 με την κατάρρευση εταιρειών όπως –για παράδειγμα- η Maxwell Communications Corporation, η οποία εφάρμοσε διάφορες μορφές δημιουργικής λογιστικής (Whelan & McBarnet, 1999). Ένα άλλο τέτοιο παράδειγμα, το οποίο συχνά αναφέρεται επί του θέματός μας, συνδέεται με την Tiphook, μία εταιρεία εκμίσθωσης εμπορευματοκιβωτίων (container leasing company), η οποία πτώχευσε, εν μέρει εξ' αιτίας της πρακτικής δημιουργικής λογιστικής. Οι αρνητικές επιπτώσεις της δημιουργικής λογιστικής ήταν τεράστιες σε ολόκληρη την οικονομία και τις επιχειρήσεις της Μεγάλης Βρετανίας την τελευταία εικοσαετία, ιδιαίτερα κατά την δεκαετία του 1980.

Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

“Αξίζει να αναφερθεί το δημοσίευμα της εφημερίδας «The New York Times» που έλεγε ότι ο κολοσσός IBM δεν είχε εγγράψει κέρδη 300 εκατ. δολάρια από την πώληση του τμήματός της, των οπτικών ινών. Και ο λόγος, σύμφωνα με την αμερικανική εφημερίδα, ήταν ότι κέρδη μέσω της δημιουργικής λογιστικής πρακτικής χρησιμοποιήθηκαν για την ενίσχυση των αποτελεσμάτων του τέταρτου τριμήνου. Κατ' αυτόν τον τρόπο η IBM κατάφερε να ανταποκριθεί στις προβλέψεις κερδών των αναλυτών”.

ΤΟ ΒΗΜΑ, Τετάρτη 20 Φεβρουαρίου 2002, ρεπορτάζ Μαρίτα Ζήκου, σελ. 31: “Οι ανησυχίες για παραποίηση κερδών συνεχίζουν να πλήττουν τα χρηματιστήρια σε Νέα Υόρκη και Ευρώπη”.

Ο Naser (1993) αμφισβητεί το ότι θα ήταν αδιάφορο να δίνουμε υπερβολική έμφαση στην απαισιοδοξία που βρέθηκε στο ως άνω δείγμα, το οποίο αποδέχεται ότι ίσως να μην υπάρχει μία τέλεια λύση στο πρόβλημα της δημιουργικής λογιστικής. Η κατά πλειοψηφία απάντηση υποδεικνύει πως υπάρχει αμφιβολία στο δείγμα ότι η δημιουργική λογιστική μπορεί να εξαιρεθεί με την δημιουργία και επιβολή προτύπων τα οποία στοχεύουν στην επίλυση του ειδικού αυτού προβλήματος. Ως τέτοιες περιπτώσεις, παρουσιάζονται στο επόμενο τμήμα της εργασίας κάποιες μελέτες διερεύνησης των δυνατοτήτων εξάλειψης της δημιουργικής λογιστικής με θεσμοθέτηση προτύπων σε μερικά λογιστικά κονδύλια τα οποία έχουν βρεθεί να είναι ευεπίφορα σε πρακτικές δημιουργικής λογιστικής.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

“...η «η φούσκα» αυτή καθόλου αθώα δεν δημιουργήθηκε: οι συνεχιζόμενες αποκαλύψεις από το σκάνδαλο της Enron δείχνουν πως υπάρχει ουσία στη δημιουργία της και δεν είναι απλώς ατομικής υφής, ευθύνη μόνο ορισμένων επιχειρηματικών, αλλά και **συστημικής**: η εκτενής συζήτηση για το λογιστικό σύστημα, η αμφισβήτηση των αμερικανικών πρακτικών, που τόσο θαυμάζονταν μέχρι πρότινος, αυτό αποκαλύπτει”.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ Ταχυδρόμος, 9 Μαρτίου 2002, σελ. 44.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Griffiths (1992) υπέδειξε τις μεθόδους οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της δημιουργικής λογιστικής προκειμένου να παραποιηθούν λογαριασμοί. Αυτές συνήθως, ποικίλλουν εκτεινόμενες από απλές και κάπως αφελείς σε κάποιες πολύ πονηρές σκευωρίες οι οποίες αψηφούσαν οποιοδήποτε ενδεχόμενο αποκάλυψής τους. Οποιοσδήποτε ο βαθμός πολυπλοκότητάς τους, το τελικό αποτέλεσμα είναι πάντοτε το ίδιο. Οι τεχνικές της “πράξης” αυτής συμπεριλαμβάνουν “τέχνη” εις την αύξηση των κερδών, “ανάμιξη” των ποσών της φορολογίας, χρηματοδότηση της εταιρείας με κονδύλια εκτός ισολογισμού, κ.τ.λ.

Το 1990, το Financial Reporting Review Panel, θυγατρικό όργανο του Accounting Standards Board (ASB= Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων του Ηνωμένου Βασιλείου: δημιουργήθηκε προκειμένου να εξετάζει σημαντικές απομακρύνσεις εταιρειών από μία αληθή και ακριβοδίκαιη άποψη της οικονομικής κατάστασής τους, οι οποίες συμπίπτουν στην αντίληψη του οργάνου αυτού. (**Επιτροπή Κριτικής Επιθεώρησης της Χρηματοοικονομικής Λογοδοσίας των εταιρειών**). Αυτό “αστυνομεύει” την λογιστική πράξη και έχει εξοπλισθεί με σύγχρονα “όπλα”. Έτσι μπορεί να διερευνά περιπτώσεις προβαλλόμενης δημιουργικής λογιστικής και απαιτεί από τους συναρμόδιους διευθυντές να αναθεωρήσουν τους λογαριασμούς και μάλιστα με αναδρομικότητα. Εάν αυτοί αρνηθούν, επιτροπή αυτή (**The Panel** όπως κατά συντομία αναφέρεται στο Ηνωμένο Βασίλειο) μπορεί να πάει τους διευθυντές αυτούς στο δικαστήριο και το δικαστήριο μπορεί να διατάξει αναθεώρηση των λογιστικών καταστάσεων και να καταστήσει αυτούς τους διευθυντές προσωπικά υπόχρεους για όλα τα συνεπαγόμενα κόστη. (Ως πηγή σχετικής πληροφόρησης βλ. το ASB website). Εκτός αυτού, η Επιτροπή (the Panel) δημοσιεύει **ειδοποιήσεις** στον τύπο καθιστώντας γνωστές τις εταιρείες των οποίων οι λογαριασμοί έχουν “**απομακρύνσεις**”(departures) από τον νόμο ή τα λογιστικά πρότυπα. Οι περιπτώσεις που αναφέρονται στην συνέχεια έχουν βασιστεί στις “**ειδοποιήσεις**” (notices) της Επιτροπής Κριτικής Επιθεώρηση Χρηματοοικονομικής Λογοδοσίας.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΑΓΟΡΑΣ (ACQUISITION ACCOUNTING)

Εδώ και αρκετά χρόνια η παγκόσμια οικονομία έχει ανθίσει μαζί με του συνδυασμούς των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες συνεχίζουν να γίνονται μεγαλύτερες δια μέσου της εξαγοράς άλλων ή του συνδυασμού της λειτουργίας αυτών με άλλες εταιρείες. Κάτω από ένα τέτοιο παγκοσμίως κλίμα, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Οι εξαγορές της το 1993 είχαν αξία 17,3 δισεκατομμύρια λίρες, το 1995 67.8 δισεκατομμύρια λίρες και το 1999 ανήλθαν στα 193,6 δισεκατομμύρια λίρες. Πηγή ο Smith (1996) και η Στατιστική Υπηρεσία (National Statistics, 1999).

Δύο διαφορετικές μέθοδοι (-τεχνικές) έχουν αναπτυχθεί για λογιστικοποίηση των επιχειρησιακών συνδυασμών: η “η λογιστική της εξαγοράς” και “η λογιστική της συγχώνευσης” (merger accounting). Η επιτροπή Λογιστικών Προτύπων του Ηνωμένου Βασιλείου (Accounting Standards Committee/ ASC. 1990) έχει προσπαθήσει να ορίσει τις δύο αυτές μεθόδους.

Η **μέθοδος της εξαγοράς** εκφράζει λογιστικά έναν επιχειρησιακό συνδυασμό από την σκοπιά του εξαγοράζονται (the acquirer). Τα εξακριβώσιμα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού των εταιρειών που αποκτώνται συμπεριλαμβάνονται στον ενοποιούμενο ισολογισμό στην **ακριβοδίκαιη αξία** τους (fair value) **την ημερομηνία της εξαγοράς**.

Η μέθοδος της συγχώνευσης λογιστικοποιεί έναν συνδυασμό επιχειρήσεων στην βάση ότι τα προς συγχώνευση μέρη καθίστανται μέρος μιας νέας οικονομικής μονάδας, η οποία είναι άθροισμα κάθε μιας εξ αυτών και δεν κυριαρχείται από κανένα εξ αυτών. Οι αξίες που φέρουν το ενεργητικό και το παθητικό αυτών σε συνδυασμό μερών δεν προσαρμόζονται στις ακριβοδίκαιες αξίες κατά την ενοποίηση καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη αντιμετωπίζονται ως να συνεχίζουν να υπάρχουν.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η εφαρμογή της Έβδομης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ενσωμάτωσή της στο Εμπορικό Δίκαιο δια του Νόμου περί Εταιρειών (1989 Company Act) περιόρισε σε κάποια έκταση την δυνατότητα των βρετανικών εταιρειών να εφαρμόζουν την “λογιστική της συγχώνευσης” (merger accounting). Ένας αριθμός όρων τέθηκαν στον Νόμο αυτόν, οι οποίοι πρέπει να πληρούνται προτού εφαρμοσθεί η “η λογιστική της συγχώνευσης” (U.K. G.A.A.P. 1997). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η “η λογιστική της εξαγοράς” χρησιμοποιείται πιο συχνά στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Εν τούτοις αυτή έχει επονομαστεί από τον David Tweedie, τον πρόεδρο του Συμβουλίου Λογιστικών Προτύπων (the Accounting Standards Board), ως η “η Μαύρη Τρύπα της Βρετανικής Λογιστικής” (the Black Hole of British Accounting) εξαιτίας της κάπως αμφίβολης φύσης της. Αυτή η άποψη αντανακλάται επίσης στο βιβλίο του Smith (1996) **Accounting for Growth**, το οποίο αποκαλύπτει διάφορες επιλήψιμες όψεις της πράξης της “λογιστικής της εξαγοράς”, οι οποίες παρουσιάζονται ιδιαίτερα στην δεύτερη έκδοση.

Ο Smith (1996) ισχυρίζεται ότι η έννοια της ακριβοδίκαιης αξίας παρέσχε μία θεόπεμπτη ευκαιρία στην αποκτώσα/εξαγοράζουσα εταιρεία να “μαγειρέψει” τα βιβλία.

Στις ειδοποιήσεις δια του τύπου που έκανε η Financial Review Panel, υπάρχουν αρκετές τέτοιες ειδοποιήσεις που σχετίζονται με την “λογιστική της εξαγοράς”.

ΑΛΛΑ ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ

Πέρα από την “λογιστική της εξαγοράς”, υπάρχουν άλλα λογιστικά κονδύλια τα οποία είναι ευεπίφορα σε παραποίηση για δημιουργία αδικαιολόγητων κερδών. Στην συνέχεια θα συζητήσουμε δύο τέτοιες περιπτώσεις, η μια αφορά το κόστος ερευνών και ανάπτυξης νέων προϊόντων (research and development cost) και η άλλη για το πραγματοποιούμενο (πράγματι) κέρδος (realized profit).

ΤΑ ΚΟΣΤΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΕΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Το κόστος έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων (research and development cost) συνιστά έναν από τους κυριότερους λογαριασμούς οι οποίοι είναι ανοικτοί σε μία ευρύτατη ποικιλία πρακτικών. Καθώς αυτό το κόστος μπορεί να είναι μεγάλο ποσό, η μεταχείρισή του θα φέρει τεράστιες επιπτώσεις ως προς την ερμηνεία του συνόλου των λογιστικών καταστάσεων. Τα UKGAAP (1997) εισήγαγαν τέσσερις δυνατές μεθόδους, λογιστικοποίησης της δαπάνης για έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων. Αυτές ήταν:

- α) Να χρεώνουν όλα τα κόστη ως έξοδο όταν συμβούν
- β) Να κεφαλαιοποιούν όλα τα κόστη καθώς συμβαίνουν
- γ) Να κεφαλαιοποιούν αυτά τα κόστη όταν συμβαίνουν με την προϋπόθεση ότι συγκεκριμένοι όροι πληρούνται και να χρεώνονται όλα τα άλλα στα λοιπά έξοδα
- δ) Να συσσωρεύουν όλα τα κόστη σε μία ειδική κατηγορία διακεκριμένη από το ενεργητικό και έξοδα μέχρις ότου η ύπαρξη μελλοντικών ωφελειών μπορεί να προσδιορισθεί.

Το UKGAAP απαιτεί τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων να επιβαρύνουν τα έξοδα καθώς συμβαίνουν (μέθοδος Α), δοθείσας της αβεβαιότητας των μελλοντικών ωφελειών που αυτά συνεπάγονται. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το κύριο λογιστικό πρότυπο που ρυθμίζει την μεταχείριση αυτού του λογαριασμού από τις εταιρείες είναι η SSAP 13 “ Λογιστική για Έρευνα και Ανάπτυξη”. Αυτή διακρίνει την έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων σε τρεις κατηγορίες:

-καθαρή (ή βασική) έρευνα

-εφαρμοσμένη έρευνα

-ανάπτυξη νέων προϊόντων

Οι δαπάνες σε καθαρή και εφαρμοσμένη έρευνα (άλλες από το κόστος στοιχείων του παγίου ενεργητικού που χρησιμοποιούνται για τον σκοπό των ερευνητικών δραστηριοτήτων) πρέπει να αποσβένονται στο έτος της δαπάνης δια μέσου των λογαριασμών κερδοζημιών, ενώ το πρότυπο προτείνει διαφορετική αντιμετώπιση για την δαπάνη ανάπτυξης. Αυτή δεν απαιτεί από τις εταιρείες να αναβάλουν τη δαπάνη ανάπτυξης αλλά, όπου συγκεκριμένα κριτήρια πληρούνται, τις επιτρέπει την επιλογή μεταξύ άμεσης απόσβεσης και κεφαλαιοποίησης.

Αφού η επιλογή έχει γίνει μία θεμιτή τεχνική, δίνει στους διευθυντές της εταιρείας την ευκαιρία να ισορροπούν το ενεργητικό στον ισολογισμό και το κέρδος στον λογαριασμό αποτελεσμάτων, έτσι ώστε να παρουσιάζουν την καλύτερη εικόνα, από την δική τους οπτική γωνία, προς τους μετόχους.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΜΕΝΟ ΚΕΡΔΟΣ

Η **αρχή της σύνεσης** (Prudence principle) απαιτεί όπως μόνο πραγματοποιηθέντα κέρδη μπορούν να εμφανίζονται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων. Ο επίσημος ορισμός τους έχει ενσωματωθεί στον Περί Εταιρειών Νόμο του 1989, ως ακολούθως:

“Πραγματοποιηθέντα κέρδη και πραγματοποιηθείσες ζημίες, σε σχέση με τους λογαριασμούς μιας εταιρείας, είναι εκείνα τα κέρδη ή ζημίες της εταιρείας τα οποία μπορούν να αντιμετωπιστούν ως πραγματοποιηθέντα σύμφωνα με αρχές γενικά αποδεκτές, κατά τον χρόνο που καταρτίζονται οι λογαριασμοί, αναφορικά με τον προσδιορισμό για λογιστικούς σκοπούς των πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών

Αυτό χωρίς προκατάληψη ως προς:

α) την «κατασκευή» κάποιας άλλης έκφρασης (όπου αυτό είναι κατάλληλο) με αναφορά σε αποδεκτές λογιστικές αρχές ή πρακτική

β) οποιαδήποτε ειδική πρόβλεψη για την μεταχείριση των κερδών ή ζημιών οποιασδήποτε περιγραφής ως πραγματοποιηθέντα.”

Σαφώς αυτός ο ορισμός αφήνει στις UKGAAP την δικαιοδοσία να καθορίζει πότε τα κέρδη είναι πραγματοποιημένα για σκοπούς της λογιστικής. Ενώ οι GAAP (1997) προβάλλουν το επιχείρημα ότι τέτοιες αρχές κατευθύνονται προς την αναγνώριση και αποκάλυψη κονδυλίων στις λογιστικές καταστάσεις των οικονομικών μονάδων προκειμένου να παρουσιαστεί μία αληθής και ακριβοδίκαιη άποψη, και όχι προς τον καθορισμό των πραγματοποιηθέντων κερδών.

Εάν δεν υπάρχει μεταβολή στην κατάσταση της αγοράς, τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη θα γίνουν τελικώς πραγματοποιηθέντα στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων με βάση την έννοια της επ’ αόριστο συνεχιζόμενης επιχειρησιακής δραστηριότητας (the going concern concept). Η μόνη διαφορά έγκειται στο πώς να κατανεμηθούν τα κέρδη σε διάφορες περιόδους, καθώς η όλη ζωή λειτουργίας μιας επιχείρησης έχει τεχνητά διαιρεθεί στις λογιστικές περιόδους. Η αγορά αλλάζει όμως διαχρονικά και υπάρχουν πάντοτε αβεβαιότητες στην οικονομία και στον κόσμο των επιχειρήσεων. Έτσι, η SSAP δεν επέτρεπε προβλεπόμενα ή αβέβαια κέρδη να καταχωρίζονται στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων, παρά μόνο πραγματοποιηθέντα κέρδη, με την μορφή μετρητών ή τελικώς μετρητών, μπορούν να συμπεριληφθούν.

Οι UKGAAP, όμως (1997, . 132), υποστηρίζουν ότι αυτός ο ορισμός της σύνεσης ως λογιστική αρχή (prudence principle) μπορεί να είναι ελαττωματικός, «αφού η έμφαση στα μετρητά και στην εν τέλει (πραγματοποίηση) σε μετρητά θα φαίνονταν πως αποκλείει την αναγνώριση συναλλαγών σε είδος ή ακόμη το δεδουλευμένο εσόδων από επενδύσεις τα οποία υπολογίζονται με βάση τον χρόνο».

Ατυχώς, οι GAAP δεν παρέχουν έναν πιο σχολαστικό ορισμό. Αυτές συμφωνούν μόνο με ότι υποδεικνύει ο Περί Εταιρειών Νόμος ο οποίος δεν είναι καθ’ ολοκληρίαν σαφής κατά πόσον υπάρχει ή όχι τον προσδιορισμό για τους σκοπούς της λογιστικής των πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών . Με αυτή την διαφορούμενη δήλωση στης GAAP του Ηνωμένου Βασιλείου οι διευθυντές των οικονομικών υπηρεσιών χρησιμοποιούν μερικές φορές (υποκειμενικές) κρίσεις του προκειμένου να καθορίσουν τα κέρδη των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Η δημιουργική λογιστική επικρατεί λιγότερο τώρα στο Ην. Βασίλειο απ’ ότι την δεκαετία του 1980. Εξακολουθεί όμως να συμβαίνει λόγω των «μαλακών» -όπως τις αποκαλούν- περιοχών (Soft areas) οι οποίες υπάρχουν στις τρέχουσες λογιστικές ρυθμίσεις.

Η κατάσταση έχει βελτιωθεί αρκετά αφότου η ASC (Accounting Standards Committee) αντικαταστάθηκε από το ASB (Accounting Standards Board). Το πρόβλημα πήγαζε από το ότι υπήρχαν «παράθυρα» (loopholes) στα λογιστικά

πρότυπα, εκείνον τον καιρό οι SSAP. Η ASB έθεσε ως αντικειμενικό σκοπό την βελτίωση των λογιστικών προτύπων ούτως ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης.

Τα πρότυπα της ASB, τα FRS (Financial Reporting Standards), εστίασαν την προσοχή σε εκείνα τα κονδύλια τα οποία δεν ρυθμιζονταν πριν. Για παράδειγμα, η SSAP “Accounting for Good will and Other Intangibles” (λογιστική για φήμη και Πελατεία/Υπεραξία και Άλλα Άυλα Στοιχεία) επέτρεπε στην ίδια επιχείρηση ακόμα και να επιλέξει μεταξύ δύο διαφορετικών μεθόδων να τις εφαρμόσει σε σχέση με διαφορετικές εξαγορές. Οι UKGAAP έδιναν ως παράδειγμα τις χρηματοοικονομικές εκθέσεις του 1997 του ομίλου εταιρειών Chloride Group plc, οι οποίες στις σημειώσεις επί των λογιστικών καταστάσεων δήλωναν αναφορικά με την υπεραξία ότι:

«είτε αποσβέσθηκε απ’ ευθείας έναντι αποθεματικών ή εναλλακτικά κεφαλαιοποιείται και αποσβένεται σε μία κατάλληλη περίοδο».

HFRS 10 «Good will and Intangible Assets» αργότερα τροποποίησε επί το ορθότερο αυτή την περιοχή λογιστικής πράξης.

Με την έκδοση των FRSs, τα λογιστικά πρότυπα γίνονται πιο λεπτομερή και αυστηρότερα. Επιπρόσθετα, με την στήριξη του Περί Εταιρειών Νόμου (Companies Act) και την ισχύ της κριτικής επιτροπής –της κατά συντομία αποκαλούμενης the Panel- η οποία σύρει στο δικαστήριο εταιρείες οι οποίες δεν συμμορφώνονται ορθά και ως εκ τούτου, δίνει σε αυτές εντολή να αναθεωρήσουν τους λογαριασμούς με ευθύνη, η επιτροπή και θέση των λογιστικών προτύπων καθίσταται ισχυρότερη. Ως αποτέλεσμα τούτου, η κατάσταση αναφορικά με την παραποίηση χρηματοοικονομικών εκθέσεων, απολογισμών και λογαριασμών βελτιώθηκε σημαντικά έναντι αυτής της δεκαετίας του 1980.

Αυτό σημαίνει, ότι σε κάποια έκταση, η χρήση δημιουργικής λογιστικής μπορεί να ελεγχθεί και ρυθμιστεί, ενάντια σε ότι πολύς κόσμος νομίζει αν και δεν είναι δυνατόν το πρόβλημα να λυθεί τελείως.

Η χρήση της δημιουργικής λογιστικής γίνεται συνήθως όταν είναι διαθέσιμη επιλογή μεταξύ δύο ή περισσότερων λογιστικών μεθόδων (-τεχνικών) για μια συναλλαγή που λογιστικοποιείται και τα κριτήρια με βάση τα οποία κάποιος υιοθετεί την τεχνική καταχώρισης δεν είναι αυστηρά. Π.χ. οι GAAP επιτρέπουν την χρήση εναλλακτικής τιμής μετοχών κάτω από ασυνήθεις καταστάσεις αλλά η συνήθης κατάσταση δεν ορίζεται με σαφήνεια πουθενά.

Ταυτοχρόνως, έλλειψη λογιστικών προτύπων για ορισμένες συναλλαγές μπορεί επίσης να οδηγήσει σε κατάχρηση και παραποίηση. Αν και η κριτική επιτροπή (the Panel) εργάζεται ως αστυνομία στην ορθή αποκάλυψη και ερμηνεία από τις εταιρείες των χρηματοοικονομικών τους εκθέσεων είναι παρά ταύτα μία προσέγγιση αφού συμβεί το λογιστικό γεγονός (a post- event method). Προκειμένου να εμποδιστούν οι διευθυντές μιας εταιρείας να κάνουν παραποιήσεις όταν ετοιμάζουν τους

λογαριασμούς, περισσότερο λεπτομερειακή και αυστηρότερη λογιστική καθοδήγηση πρέπει να γίνει.

Οι Arnat, Blake και Oliveras (1999) αναγνωρίζουν στην εργασία τους *The Ethics of Creative Accounting* ότι οι ρυθμιστές στα λογιστικά δρώμενα αν επιθυμούν να κάμψουν την δημιουργική λογιστική, μία μέθοδος αντιμετώπισης του προβλήματος είναι η μείωση του εύρους επιλογών λογιστικής μεθόδου με μείωση αριθμού των επιτρεπόμενων λογιστικών τεχνικών ή με συγκεκριμενοποίηση των περιστάσεων κάτω από τις οποίες μία ορισμένη μέθοδος πρόκειται να χρησιμοποιηθεί. Η απαίτηση της συνέπειας (consistency) στην χρήση μεθόδων/τεχνικών επίσης βοηθά, αφού μία εταιρεία όταν επιλέγει μία μέθοδο η οποία παρήγε την επιθυμητή εικόνα σε ένα έτος θα ήταν τότε υποχρεωμένη να χρησιμοποιήσει την ίδια μέθοδο σε περιστάσεις του μέλλοντος οπότε το αποτέλεσμα μπορεί να είναι λιγότερο επιθυμητό.

Σίγουρα υπάρχουν διάφοροι τρόποι ρύθμισης της ετοιμασίας των λογαριασμών από τους διευθυντές εταιρειών. Από την σκοπιά αυτών που θέτουν πρότυπα, εάν ο ορισμός είναι σαφέστερος, η καθοδήγηση είναι πιο αυστηρή και οι επιλογές είναι λιγότερες, θα υπάρχει λιγότερος χώρος για τους διευθυντές εντός του οποίου να κινούνται, αξιοποιώντας το εύρος του νόμου και των προτύπων.

ΟΙ ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ (ACCOUNTING DISTORTIONS)

«Οι πάντες έχουν στραφεί εναντίον της. Και όμως: η Andersen επιμένει στην τήρηση της «ομερτά». Γιατί το κάνει αυτό; Διότι οι ιθύνοντές της, όπως και οι ομόλογοί τους στην Enron, ξέρουν ότι η μοναδική λύση για τη διάσωσή τους είναι το ταχύτερο «κουκούλωμα» του μεγάλου σκανδάλου, προτού απειλήσει πραγματικά τα θεμέλια της (οποίας) αξιοπιστίας του λογιστικού επαγγέλματος και των αγορών».

Γ. Τσιάρας, “ Η αδιάφορη” Arthur Andersen στο σκαμνί ή στο σφυρί;” **ΤΟΒΗΜΑ**, Κυριακή 17 Μαρτίου 2002

Στρεβλώσεις της λογιστικής συνιστούν οι αποκλίσεις της λογιστικής πληροφόρησης από την υποκειμενική οικονομική πραγματικότητα. Προαίρεση (ελευθερία βούλησης) και ανακρίβειες στην λογιστική πράξη μπορούν να στρεβλώσουν τις πληροφορίες που περιέχουν οι λογιστικές (χρηματοοικονομικές) καταστάσεις. Αυτές οι στρεβλώσεις συμβαίνουν σε τουλάχιστον τρεις μορφές:

α) Εκτιμήσεις της διοίκησης μπορεί να υπόκεινται σε άνευ δόλου λάθη ή παραλείψεις. Αυτό το εξ εκτίμησης λάθος (estimation error) συνιστά μία κύρια αιτία λογιστικών στρεβλώσεων.

β) Ανώτερα στελέχη μπορεί να χρησιμοποιήσουν την προαίρεσή τους στην λογιστική προκειμένου να «μαγειρέψουν» ή δημιουργήσουν καλές εντυπώσεις (window-dress) με τις λογιστικές καταστάσεις. Αυτή η “διαχείριση” κερδών (earnings management) μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές λογιστικές στρεβλώσεις.

γ) Τα λογιστικά πρότυπα μπορούν να δημιουργήσουν λογιστικές στρεβλώσεις λόγω αποτυχίας τους να συλλάβουν την οικονομική πραγματικότητα.

Αυτοί οι τρεις τύποι λογιστικών στρεβλώσεων δημιουργούν “λογιστικό κίνδυνο” κατά την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Λογιστικός κίνδυνος (accounting risk) καλείται η αβεβαιότητα κατά την ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξ αιτίας λογιστικών στρεβλώσεων. Ο λογιστικός κίνδυνος είναι εγγενής στην επιλογή και εφαρμογή λογιστικών μεθόδων (-τεχνικών), συμπεριλαμβανομένου του εύρους της διοίκησης στο να επηρεάζει τα προϊόντα της λογιστικής διεργασίας (ισολογισμό, λογαριασμό αποτελεσμάτων, κατάσταση ταμιακών ροών, κ.ο.κ.).

Η κρίση στην χρηματοοικονομική λογιστική συνεπάγεται την καλούμενη διοικητική προαίρεση (managerial discretion). Ιδεωδώς, αυτή η προαίρεση βελτιώνει το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών αριθμών (-ποσοτήτων) με το να επιτρέπει στα στελέχη να ασκούν την επιδέξια κρίση τους και να δημοσιοποιούν ιδιωτικές πληροφορίες δια μέσου λογιστικών τους επιλογών και εκτιμήσεων. Για παράδειγμα, ένα ανώτερο στέλεχος θα μπορούσε να μειώσει την πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση ενδοεπιχειρησιακή πληροφόρηση τέτοια όπως η βελτιωμένη χρηματοοικονομική κατάσταση ενός μεγάλου πελάτη.

Εν τούτοις στην πράξη, πολλά στελέχη κάνουν κατάχρηση αυτής της προαίρεσης προκειμένου να «διαχειριστούν» τα κέρδη και να ωραιοποιήσουν τις λογιστικές καταστάσεις.

Η διαχείριση κερδών (earnings management) μπορεί να μειώνει το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών καταστάσεων και να μειώνει την εμπιστοσύνη στην διεργασία της χρηματοοικονομικής λογοδοσίας των επιχειρήσεων προς το κοινό. Γι' αυτό η εξακρίβωση της ύπαρξης «διαχείρισης» κερδών και η ανάληψη κατάλληλων προσαρμογών στους αριθμούς που περιέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις συνιστούν σπουδαίες εργασίες σε κάθε ανάλυση λογιστικών καταστάσεων.

Οι λογιστικές στρεβλώσεις ανακύπτουν από την φύση της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting).

ΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Τα λογιστικά πρότυπα είναι μερικές φορές υπεύθυνα για στρεβλώσεις. Τουλάχιστον τρεις πηγές τέτοιας στρέβλωσης μπορούμε να επισημάνουμε:

Πρώτον, τα λογιστικά πρότυπα είναι το προϊόν μιας πολιτικής διεργασίας. Διάφορες ομάδες χρηστών πιέζουν παρασκηνακά ή φανερά με όλες τις δυνατότητές τους προκειμένου να προστατέψουν τα συμφέροντά τους. Σε αυτή τη διεργασία, τα πρότυπα μερικές φορές αποτυγχάνουν στο να απαιτούν τις πλέον συναφείς πληροφορίες. Αυτή η διεργασία μπορεί επίσης να αποδώσει εναλλακτική λογιστική πράξη για όμοιες συναλλαγές ή γεγονότα, η οποία συνήθως είναι το αποτέλεσμα της παροχής μιας «οδού διαφυγής» για επιλεγμένα μέρη.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η λογιστική για δικαιώματα επί μετοχών που δίδονται σε εργαζομένους (employee stock options, ESOs). Εναλλακτικές μέθοδοι λογιστικοποίησής τους οι οποίες θεωρήθηκαν αποδεκτές δημιούργησαν ευκαιρία για διαχείριση των κερδών και άλλες μορφές ωραιοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Μια δεύτερη πηγή στρεβλώσεων από λογιστικά πρότυπα ανακύπτει από ορισμένες λογιστικές αρχές. Για παράδειγμα, η αρχή του ιστορικού κόστους μπορεί να μειώσει την χρησιμότητα και αξιοπιστία του ισολογισμού με το να μην αντανακλά τις τρέχουσες αξίες στην αγορά των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού.

Επίσης η συναλλακτική βάση της λογιστικής (the transaction basis of accounting) μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπή πράξη της λογιστικής για την υπεραξία καταχωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού αλλά η εσωτερικά αναπτυσσόμενη υπεραξία όχι.

Επιπρόσθετα, η διγραφική τεχνική συνεπάγεται ότι ο ισολογισμός συναρθρώνεται με τον λογαριασμό αποτελεσμάτων. Αυτό σημαίνει ότι πολλές συναλλαγές επιδρούν σε αμφότερες τις λογιστικές καταστάσεις. Συχνά, όμως ένας λογιστικός κανόνας ο οποίος βελτιώνει την μία κατάσταση το κάνει σε βλάβη της αξιοπιστίας και χρησιμότητας της άλλης.

Για παράδειγμα, ο κανόνας αποτίμησης με FIFO των αποθεμάτων εξασφαλίζει στους λογαριασμούς των αποθεμάτων στον ισολογισμό τα τρέχοντα (σημερινά) κόστη του μη πωληθέντος αποθέματος. Εν τούτοις ο κανόνας αποτίμησης με LIFO του αποθέματος είναι εκείνος που αντανακλά τα τρέχοντα κόστη πωλήσεων(-κόστος πωληθέντων) στον λογαριασμό του αποτελέσματος.

Μία Τρίτη πηγή στρεβλώσεων είναι η συντηρητικότητα (conservatism). Για παράδειγμα, οι λογιστές συχνά αποσβένουν κατά ένα ποσό ή ολοσχερώς την αξία των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν κατά κάποια έννοια βλαφθεί, σπανίως όμως θα επανεκτιμήσουν προς τα άνω αξίες στοιχείων του ενεργητικού. Η συντηρητικότητα οδηγεί σε μία μεροληπτική απαισιοδοξία στις λογιστικές καταστάσεις η οποία είναι

επιθυμητή επί της πιστωτικής ανάλυσης (credit analysis) αλλά προβληματική για την ανάλυση της καθαρής θέσης (equity analysis).

ΛΑΘΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Η λογιστική των δεδουλευμένων απαιτεί προβλέψεις και άλλες εκτιμήσεις γύρω από τις συνέπειες στις μελλοντικές ταμειακές ροές. Η χρήση αυτών των εκτιμήσεων βελτιώνει την ικανότητα των λογιστικών αριθμών να αντανακλούν τις επιχειρηματικές συναλλαγές κατά τρόπο έγκαιρο. Εν τούτοις αυτές οι εκτιμήσεις αποφέρουν λάθη τα οποία μπορούν να στρεβλώσουν την συνάφεια των αριθμών τη λογιστικής των δεδουλευμένων. Ως παράδειγμα ας εξετάσουμε τις επί πιστώσει πωλήσεις. Όποτε αγαθά και υπηρεσίες πωλούνται επί πιστώσει υπάρχει ενδεχόμενο ο πελάτης να μην πληρώσει για ποικίλους λόγους.

Υπάρχουν δύο προσεγγίσεις προς αντιμετώπιση αυτής της αβεβαιότητας.

Η μία προσέγγιση είναι να υιοθετηθεί ταμειακή λογιστική (cash accounting) η οποία καταχωρεί έσοδα μόνο όταν μετρητό τελικώς εισπράττεται από τον πελάτη.

Η άλλη προσέγγιση, η οποία ακολουθείται από την λογιστική των δεδουλευμένων (accrual accounting), καταχωρίζει τις επί πιστώσει πωλήσεις ως έσοδο όταν αυτό κερδηθεί και τότε γίνεται μία (δαπάνη) πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση το ιστορικό των εισπράξεων, την βαθμολογία της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών, και άλλα γεγονότα. Ενώ η λογιστική των δεδουλευμένων είναι πιο σχετική, υπόκειται σε στρεβλώσεις από λάθη κατά την εκτίμηση των επισφαλών απαιτήσεων.

ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ

Τα λογιστικά πρότυπα εναλλάσσουν αξιοπιστία με συνάφεια. Η έμφαση στην αξιοπιστία συχνά αποκλείει την αναγνώριση των επιπτώσεων ορισμένων επιχειρηματικών συμβάντων και συναλλαγών στις λογιστικές καταστάσεις μέχρις ότου οι συνέπειές του επί της ταμειακής ροής μπορούν να εκτιμηθούν λογικά. Ένα παράδειγμα είναι τα ενδεχόμενα ζημιάς.

Προτού μια πρόβλεψη ζημιάς καταχωρίζεται ως ζημία, αυτή πρέπει να εκτιμηθεί με λογική προσέγγιση του ύψους της. Εξ αιτίας αυτού του κριτηρίου, πολλές ενδεχόμενες ζημιές (προβλέψεις ζημιών) δεν καταχωρίζονται στις λογιστικές καταστάσεις ακόμη και αρκετά χρόνια αφ' ότου η ύπαρξή τους είναι πέραν οποιασδήποτε αμφιβολίας.

Ένα άλλο παράδειγμα στρέβλωσης που οφείλεται στην έμφαση στην αξιοπιστία είναι η λογιστική για τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. Ενώ η έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων συνιστά μία επένδυση, τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα απαιτούν την απόσβεσή της ως έξοδο επειδή οι αποδόσεις της έρευνας και ανάπτυξης

νέων προϊόντων είναι λιγότερο βέβαιες από τις αποδόσεις επενδύσεων, ας πούμε, σε εργοστάσιο και μηχανολογικό εξοπλισμό.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Η ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων από τα στελέχη των οικονομικών διευθύνσεων συνιστά μια κύρια πηγή λογιστικής στρέβλωσης. Ενώ οι προϊστάμενοι των λογιστηρίων εξωραΐζουν τον ισολογισμό, αυτοί συνήθως κάνουν περισσότερη ωραιοποίηση στον λογαριασμό αποτελεσμάτων (εκμεταλλεύσεως και χρήσεως). Ο τελευταίος αυτός είναι γνωστός ως «διαχείριση κερδών» (earnings management).

Η διαχείριση των κερδών είναι πιθανότατα η πλέον ενοχλητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων επιτρέπει στα στελέχη των οικονομικών υπηρεσιών να αξιοποιούν την ενδοεπιχειρησιακή πληροφόρησή τους και εμπειρία τους προκειμένου να αυξήσουν την χρησιμότητα των λογιστικών αριθμών. Μερικά ανώτερα στελέχη, όμως, εξασκούν αυτή την προαίρεση για να «διαχειρίζονται» λογιστικούς αριθμούς, ιδιαίτερα το κέρδος, χάριν προσωπικού οφέλους μειώνοντας έτσι την ποιότητά τους.

Διαχείριση κερδών γίνεται για αρκετούς λόγους στους οποίους συμπεριλαμβάνονται:
-τα στελέχη προσπαθούν να αυξήσουν τις αμοιβές τους

-να αποφευχθούν επαχθείς δεσμεύσεις από τους πιστοδότες (debt covenants)

-να επιτευχθεί σύγκλιση με τις προβλέψεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών και

-να επηρεαστούν οι τιμές των μετοχών

Η διαχείριση των κερδών μπορεί να λάβει δύο μορφές:

α) Αλλαγή των λογιστικών μεθόδων, που συνιστά εμφανή μορφή διαχείρισης κερδών και

β) Αλλαγή στις λογιστικές εκτιμήσεις και πολιτικές που καθορίζουν τους λογιστικούς αριθμούς, η οποία συνιστά μία κρυπτόμενη μορφή διαχείρισης κερδών.

Η διαχείριση κερδών είναι μία πραγματικότητα την οποία οι περισσότεροι χρήστες δέχονται απρόθυμα ως μέρος της λογιστικής δεδουλευμένων. Ενώ είναι σημαντικό αυτό που γίνεται οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η διαχείριση των κερδών δεν είναι τόσο διαδεδομένη όσο ο οικονομικός τύπος (ημερήσιος και περιοδικός) μας κάνει να πιστεύουμε. Εν τούτοις δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτή πλήττει την αξιοπιστία της λογιστικής πληροφόρησης. Μία αρνητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι η εμμονή πολλών στελεχών επιχειρήσεων στο καθαρό κέρδος. Αυτή ενθαρρύνει την διαχείριση των κερδών προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες. Μερικά στελέχη θα έκαναν ακόμα και κάποιες «καθ' υπερβολή» ενέργειες οι οποίες μειώνουν την αξία της εταιρείας στους μετόχους της έτσι ώστε να μειώνεται κατ' ουσία το κέρδος.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

«Το βέβαιο είναι ότι η υπόθεση Enron–εν προκειμένω, η υπόθεση Andersen-ανατρέπει τα δεδομένα και τη βεβαιότητα που επικρατούσε στον τομέα των λογιστικών ελέγχων. Αποτελεί όμως και αφορμή για μερικές (θεωρητικές προς το παρόν) διαπιστώσεις.

Ο συγκεκριμένος κλάδος είναι ένας από αυτούς στους οποίους στηρίζεται το σύγχρονο καπιταλιστικό σύστημα.»

Αγγ. Κωβαίος, «Το χαμένο κύρος των ελεγκτών», Οικονομικός Ταχυδρόμος, 23 Μαρτίου 2002

Την διαχείριση των κερδών έχει ορίσει ο Schipper (1989) ως την «επί σκοπού παρέμβαση από τη διοίκηση στην διεργασία καθορισμού των κερδών, συνήθως προκειμένου να ικανοποιήσει εγωκεντρικούς σκοπούς».

Αυτή συχνά ενέχει την ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων, ιδιαίτερα την τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος –δηλαδή τον αριθμό που δείχνει τα κέρδη (The bottom lineόπως χαρακτηριστικά λέγεται στις ΗΠΑ). Η διαχείριση κερδών μπορεί να είναι κοσμητική (cosmetic) κατά την οποία τα στελέχη παραποιούν τα δεδουλευμένα δίχως συνέπειες στην ταμειακή ροή. Αυτή μπορεί επίσης να είναι πραγματική, όπου τα στελέχη κάνουν ενέργειες με συνέπειες στην ταμειακή ροή της επιχείρησης για σκοπούς διαχείρισης των κερδών.

Η κοσμητική διαχείριση κερδών είναι ένα δυνητικό αποτέλεσμα του εύρους εφαρμογών της λογιστικής των δεδουλευμένων. Λογιστικά πρότυπα και μηχανισμοί καθοδήγησης μειώνουν αυτό το εύρος. Εν τούτοις είναι αδύνατο να εξαλειφθεί αυτό το εύρος δοθείσας της πολυπλοκότητας και της μεταβλητότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, η λογιστική των δεδουλευμένων απαιτεί εκτιμήσεις και κρίσεις. Αυτό αποφέρει κάποια διαχειριστική προαίρεση στον προσδιορισμό των λογιστικών αριθμών (-ποσοτήτων). Ενώ αυτή η προαίρεση παρέχει μία ευκαιρία για τα στελέχη να αποκαλύψουν μία πιο πληροφοριοδοτική εικόνα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μιας εταιρείας, τα στελέχη μπορεί να κάνουν κακή χρήση αυτής της ευκαιρίας προκειμένου να ωραιοποιήσουν τις λογιστικές καταστάσεις και να διαχειριστούν έτσι τα κέρδη.

Τα στελέχη λαμβάνουν επίσης ενέργειες με συνέπειες επί της ταμειακής ροής, συχνά δυσμενείς, για σκοπούς διαχείρισης κερδών. Π.χ. τα στελέχη μερικές φορές χρησιμοποιούν την μέθοδο FIFOστην αποτίμηση αποθεμάτων προκειμένου να αναφέρουν υψηλότερο κέρδος ακόμα και όταν η χρήση της μεθόδου LIFO(όπου επιτρέπεται) θα απέφερε εξοικονόμηση φόρων. Κίνητρα για διαχείριση κερδών

επίσης επηρεάζουν αποφάσεις για επένδυση και χρηματοδότηση τις οποίες έχουν να λάβουν τα ανώτερα στελέχη. Π.χ. η General Electric αποκτά και εκποιεί μέρη της επιχείρησης (business units) προκειμένου να «διαχειριστεί» τα κέρδη της (Wild, Bernstein & Subramanyam, σελ. 121).

Υπάρχουν τρεις στρατηγικές οι οποίες είναι τυπικές κοσμητικής διαχείρισης κερδών.

α) Τα στελέχη αυξάνουν το κέρδος της τρέχουσας περιόδου.

β) Τα στελέχη παίρνουν ένα «μεγάλο λουτρό» με το να μειώσουν αξιοσημείωτα το κέρδος της τρέχουσας περιόδου.

γ) Τα στελέχη μειώνουν την αστάθεια των κερδών εξομαλύνοντας το κέρδος. Τα στελέχη μερικές φορές εφαρμόζουν αυτές τις στρατηγικές συνδυαστικά ή μία μόνο εξ αυτών σε διάφορα χρονικά σημεία προκειμένου να επιτύχουν μακροπρόθεσμους σκοπούς διαχείρισης κερδών.

ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΡΔΟΥΣ

Μία στρατηγική διαχείρισης κερδών είναι η αύξηση του αναφερόμενου/δημοσιευμένου κέρδους μιας περιόδου. Το κίνητρο είναι να δοθεί στην εταιρεία μια πιο ευνοϊκή εικόνα. Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι δυνατό να αυξηθεί το κέρδος σε αρκετές περιόδους. Σε ένα σενάριο ανάπτυξης, οι αντιλογισμοί (αντίθετες εγγραφές) δεδουλευμένων είναι μικρότερου ύψους πόσα από τα δεδουλευμένα της τρέχουσας χρήσεως τα οποία έτσι αυξάνουν το κέρδος. Αυτό οδηγεί σε μια κατάσταση όπου η εταιρεία μπορεί να δημοσιοποιεί υψηλότερο κέρδος από την επιθετική διαχείριση κερδών (aggressive earnings management) για μακρές περιόδους χρόνου. Επίσης, οι εταιρείες μπορεί να διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα πάνω και μετά να αντιλογίσουν όλα τα δεδουλευμένα δια μιας, με χρέωσή τους μία μόνο φορά. Η μοναδική αυτή χρέωση συχνά αναφέρεται ως έκτακτη, ανόργανη ή ουδέτερη δαπάνη (below-the-line-charge) και, ως εκ τούτου, μπορεί να εκληφθεί, ως λιγότερο σχετική για την λειτουργία της επιχείρησης σε οποιοσδήποτε λογιστικές αναλύσεις.

«ΜΕΓΑΛΑ ΛΟΥΤΡΑ» (BIGBATH)

Η στρατηγική του «μεγάλου λουτρού» ενέχει την πραγματοποίησης όσο γίνεται περισσότερων αποσβέσεων-διαγραφών σε μια περίοδο. Η περίοδος που επιλέγεται είναι συνήθως μία με έντονα φτώχη απόδοση (συχνά σε μία ύφεση όταν οι περισσότερες άλλες εταιρείες επίσης δημοσιοποιούν λίγα κέρδη) ή μία με ασυνήθη γεγονότα τέτοια όπως αλλαγή διοίκησης, συγχώνευση, αναδιάρθρωση, κ.ο.κ. Η στρατηγική του «μεγάλου λουτρού» συχνά χρησιμοποιείται επίσης σε συνδυασμό με στρατηγική αύξησης των κερδών για άλλα χρόνια. Λόγω της ασυνήθους και μη επαναλαμβανόμενης φύσης ενός «μεγάλου λουτρού», οι χρήστες των λογιστικών

πληροφοριών τείνουν να προεξοφλούν την χρηματοοικονομική του επίπτωση. Αυτό προσφέρει μία ευκαιρία να διαγραφούν όλες οι παλιές αμαρτίες και επίσης διευκολύνει την διοίκηση για μελλοντικές αυξήσεις κερδών. Οι Wild, Bernstein και Subramanyam (2001, σελ. 121) αναφέρουν ότι η Motorola πρόσφατα έκανε μία χρέωση ύψους \$1,98 δισεκατομμυρίων για δαπάνες αναδιάρθρωσης, στα αποτελέσματα χρήσεως. Η αρμόδια επιτροπή SEC (Securities and Exchange Commission) ενδιαφέρεται ολοένα περισσότερο για διαγραφές/αποσβέσεις τύπου «μεγάλου λουτρού».

ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Η εξομάλυνση κερδών είναι μια συνήθης μορφή διαχείρισης κερδών. Με την στρατηγική αυτή τα στελέχη μειώνουν ή αυξάνουν το δημοσιοποιούμενο κέρδος έτσι ώστε να μειωθεί η αστάθειά του. Η εξομάλυνση κερδών συνεπάγεται να μην δημοσιοποιείται μέρος των κερδών σε καλές χρήσεις/χρονιές δια μέσου της δημιουργίας αποθεματικών (earnings bankστα αποκαλούν προσφυσώς οι Wild, Bernstein & Subramanyam, 2001 σελ. 122) και δημοσιοποιούν μετέπειτα αυτά τα κέρδη σε κακές χρήσεις/χρονιές. Κατά τους προαναφερθέντες συγγραφείς πολλές γνωστές εταιρείες όπως η Coca-Cola, η General Electric και η Microsoft χρησιμοποιούν αυτή την μορφή διαχείρισης κερδών.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

«Έτσι κατανοεί κανείς, μελετώντας έστω επιφανειακά την υπόθεση Enron, η προσπάθεια συγκάλυψης ενός σκανδάλου πρώτου μεγέθους είναι η χειρότερη επιλογή. Ειδικά για εκείνον που υπογράφει και εγγυάται την ορθότητα και την ακρίβεια των στοιχείων. Σε κάθε περίπτωση, το ρίσκο της προσπάθειας συγκάλυψης είναι ιδιαίτερος υψηλό και, εφόσον οι εξελίξεις δεν είναι οι επιθυμητές, το κόστος είναι δυσβάσταχτο.»

Αγγ. Κωβαίος, «Το χαμένο κύρος των ελεγκτών», **Οικονομικός Ταχυδρόμος**, 23 Μαρτίου 2002, σελ. 41

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι για να γίνεται διαχείριση κερδών στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η αύξηση της αμοιβής ανώτερων στελεχών των οποίων η ανταμοιβή συνδέεται προς τα δημοσιοποιημένα κέρδη, αύξηση της τιμής της μετοχής καθώς και για άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση για χορήγηση επιδοτήσεων. Οι Wild, Bernstein και Subramanyam διακρίνουν τρεις κατηγορίες κινήτρων για διαχείριση κερδών.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΚ ΣΥΜΒΟΛΑΙΩΝ (Contracting Incentives)

Πολλά συμβόλαια χρησιμοποιούν λογιστικές ποσότητες (λογιστικά νούμερα). Π.χ. συμβόλαια ανταμοιβής στελεχών συχνά συμπεριλαμβάνουν «δώρα», το ύψος των οποίων βασίζεται στα κέρδη. Τα τυπικά συμβόλαια δώρων (bonus contracts) έχουν ένα προς τα κάτω και ένα προς τα πάνω όριο, το οποίο σημαίνει ότι τα στελέχη δεν λαμβάνουν δώρο εάν τα κέρδη πέσουν κάτω από το συμφωνημένο προς τα κάτω όριο (the lower bound) και δεν μπορούν να κερδίσουν οτιδήποτε πρόσθετο δώρο όταν τα κέρδη υπερβαίνουν το προς τα άνω όριο (the upper bound). Αυτό σημαίνει ότι τα στελέχη έχουν κίνητρα να αυξάνουν ή να μειώνουν τα κέρδη βασιζόμενοι στο επίπεδο των μη διαχειρίσιμων κερδών σε σχέση με το ανώτερο και κατώτερο όριο.

Όταν τα μη διαχειρίσιμα κέρδη είναι μεταξύ ανώτερου και κατώτερου ορίου, τα στελέχη έχουν κίνητρο να αυξήσουν τα κέρδη. Όταν τα κέρδη είναι πάνω από το μέγιστο όριο ή κάτω από το ελάχιστο όριο, τα στελέχη έχουν κίνητρο να μειώσουν τα κέρδη και να μειώσουν τα κέρδη και να δημιουργήσουν αποθεματικά για λήψη δώρων στο μέλλον.

Ένα άλλο παράδειγμα κινήτρου εκ συμβάσεως είναι οι όροι και προϋποθέσεις χορήγησης δανείου (Debt covenants, βλ. υποσημ. 4) που συχνά στις ΗΠΑ βασίζονται σε χρηματοοικονομικούς αριθμοδείκτες (ratios) οι οποίοι χρησιμοποιούν λογιστικά νούμερα όπως κέρδη κ.τ.λ. Αφού παραβιάσεις τέτοιων όρων χρέους κοστίζουν, τα στελέχη τα οποία το συνάπτουν και το διαχειρίζονται, αυτά θα διαχειρίζονται τα κέρδη (συνήθως προς τα πάνω) προκειμένου να τις αποφύγουν.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ (STOCK PRICE EFFECTS)

Ένα άλλο κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι η πιθανή επίπτωσή της στην τιμή της μετοχής. Π.χ. τα ανώτερα στελέχη είναι δυνατόν να αυξήσουν τα κέρδη ούτως ώστε να ανυψώσουν την τιμή της μετοχής της εταιρείας έναντι γεγονότων όπως μια επιδιωκόμενη συγχώνευση ή διάθεση χρεογράφων στο κοινό ή σχέδια πώλησης μετοχών ή άσκηση δικαιωμάτων. Τα ανώτατα στελέχη επίσης «εξομαλύνουν» τα κέρδη προκειμένου να χαμηλώσουν τις περί κινδύνου αντιλήψεις της αγοράς και να μειώσουν το κόστος κεφαλαίου. Ένα άλλο σχετιζόμενο κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι να «συναντήσσει» επιτυχώς τις προσδοκίες της αγοράς.

Αυτή η στρατηγική συχνά λαμβάνει την ακόλουθη μορφή: Τα ανώτερα στελέχη χαμηλώνουν τις προσδοκίες της αγοράς δια μέσου ηθελημένων απαισιόδοξων αποκαλύψεων-προαναγγελιών (pessimistic voluntary disclosures) και τότε διαχειρίζονται ανοδικά τα κέρδη «νικώντας» τις προσδοκίες της αγοράς.

Η αυξανόμενη σημασία των γρήγορα κινούμενων επενδυτών (momentum investors) και η ικανότητά τους να τιμωρούν «κτηνωδώς» τις μετοχές οι οποίες δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες τους έχει δημιουργήσει αυξανόμενη πίεση στα ανώτερα στελέχη έτσι

ώστε να χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες της αγοράς.

ΑΛΛΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι για να γίνεται διαχείριση κερδών. Τα κέρδη μερικές φορές τα διαχειρίζονται καθοδικά προκειμένου να μειώσουν τα πολιτικά κόστη και ενδεχόμενη λεπτομερή εξέταση εταιρειών από κρατικές υπηρεσίες ή κυβερνητικές επιτροπές όπως, η αντιμονοπωλιακή επιτροπή και η εφορία. Επιπρόσθετα, οι εταιρείες μπορεί να διαχειρίζονται τα κέρδη τους προς τα κάτω προκειμένου να κερδίσουν χαριστική μεταχείριση από την κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων επιδοτήσεων και μέτρων προστασίας από τον εκ του εξωτερικού ανταγωνισμού. Οι εταιρείες μειώνουν επίσης τα κέρδη προκειμένου να πολεμήσουν τα όσα οι συνδικαλιστικές ενώσεις ζητούν.

Ένα άλλο σύνηθες κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι η αλλαγή διοίκησης. Αυτή συνήθως συνεπάγεται ένα «μεγάλο λουτρό» για αρκετούς λόγους.

Πρώτον μπορεί να επιρριφθεί στους επικείμενους διευθυντές (τα ανώτερα στελέχη που θα έλθουν να αναλάβουν τη διοίκηση).

Δεύτερον, σηματοδοτεί ότι οι νέοι διευθυντές θα πρέπει να λάβουν σκληρές αποφάσεις προκειμένου να βελτιώσουν την κατάσταση της εταιρείας.

Τρίτον και πιθανόν το πλέον σημαντικό, αυτή δεν αφήνει πολλά περιθώρια για μελλοντικές αυξήσεις κερδών. Οι Wild, Bernstein και Subramanyam αναφέρουν (σελ. 122) ότι ένα από τα πλέον κραυγαλέα «μεγάλα λουτρά» συνέβη όταν ο Louis Gerstner έγινε διευθυντής της IBM. Ο Gerstner διέγραψε (απόσβεσε ολοσχερώς) κονδύλια συνολικού ύψους 4 δις δολάρια στο έτος που ανέλαβε την διοίκηση. Ενώ ένα σημαντικό μέρος αυτής της χρέωσης δαπανών συμπεριελάμβανε έξοδα που σχετίζονται με την τότε κατάσταση της εταιρείας, περιλάμβανε επίσης πολλά κονδύλια τα οποία συνιστούσαν μελλοντικά έξοδα της επιχείρησης. Οι αναλυτές εκτιμούν ότι οι αυξήσεις στα κέρδη που ανέφερε η IBM τα επόμενα χρόνια αποδίδονται σε αυτό το «μεγάλο λουτρό».

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

«...το κύριο πρόβλημα, ιδίως στις ΗΠΑ, που σε σχέση με την Ευρώπη έχουν μεγαλύτερη ιδεολογική «αλλεργία» στους ελέγχους, είναι ότι το κράτος δεν πρόκειται ποτέ ξεκάθαρα να αναγνωρίσει τη δυνατότητα για κατάχρηση που προκαλεί η δύναμη των εταιρειών».

Τζων Κένεθ Γκάλμπρεϊθ σε συνέντευξή του στο περιοδικό «**NPQ**».

Στο κεφάλαιο αυτό εξηγούμε τον μηχανισμό με τον οποίο λειτουργεί η διαχείριση κερδών (mechanics of earnings management). Οι περιοχές οι οποίες προσφέρουν τις περισσότερες ευκαιρίες για διαχείριση κερδών συμπεριλαμβάνουν:

-την αναγνώριση εσόδων

-την αποτίμηση αποθεμάτων

-την εκτίμηση του ύψους των προβλέψεων τέτοιων όπως η δαπάνη για επισφαλείς χρεώστες (πελάτες) και για αναβαλλόμενους φόρους (deferred taxes)

-χρεώσεις στα έξοδα που γίνονται συνήθως μία φορά στη ζωή της επιχείρησης (One-time charges) όπως αυτά για αναδιάρθρωση-αναδιοργάνωση (restructuring) και για επανόρθωση ζημιών σημαντικού ύψους σε στοιχεία του ενεργητικού.

ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ ΚΕΡΔΟΥΣ

«Μετατόπιση» κέρδους ή αναβολή κέρδους (Income shifting) καλείται η διεργασία διαχείρισης κερδών κατά την οποία μετακινείται κέρδος από μία περίοδο σε άλλη. Η μετατόπισης κέρδους επιτυγχάνεται δι' επιταχύνσεως ή επιβραδύνσεως της αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων. Αυτή η μορφή διαχείρισης κερδών συνήθως συνεπάγεται μία αναστροφή (έναν αντιλογισμό) του αποτελέσματος αυτού σε μία ή περισσότερες μελλοντικές περιόδους, συχνά μέσα στην επόμενη περίοδο. Γι' αυτό τον λόγο, η «μετατόπιση» κέρδους ή εσόδου είναι πολύ χρήσιμη τεχνική (-μεθόδευση) επ' αυτού του φαινομένου που καλείται «εξομάλυνση εταιρικού εισοδήματος» (income smoothing). Μεταξύ των πολλών παραδειγμάτων μετατόπισης/αναβολής κέρδους ή εσόδου συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα:

-Επιτάχυνση της αναγνώρισης εσόδων με το να πεισθούν αντιπρόσωποι (dealers) ή χονδρέμποροι να αγοράσουν (περισσότερα απ' ότι είναι αναγκαίο) προϊόντα πλησίον του τέλους της λογιστικής χρήσης.

Αυτή η πρακτική, που καλείται στις ΗΠΑ channel loading, είναι συνήθης σε κλάδους όπως η βιομηχανία αυτοκινήτων και η βιομηχανία τσιγάρων.

-Επιβράδυνση της αναγνώρισης εξόδων δια κεφαλαιοποίησεως εξόδων και απόσβεσής τους σε μελλοντικές περιόδους. Ανάμεσα σε τέτοια παραδείγματα συμπεριλαμβάνονται η κεφαλαιοποίηση τόκων και η κεφαλαιοποίηση δαπανών ανάπτυξης λογισμικού.

-Μετατόπιση εξόδων σε μεταγενέστερες περιόδους δια της υιοθέτησης ορισμένων λογιστικών μεθόδων. Π.χ., υιοθέτησης της μεθόδου FIFO για την αποτίμηση αποθεμάτων (έναντι-εναλλακτικά-της LIFO) και της σταθερής μεθόδου απόσβεσης (straight-line depreciation) έναντι κάποιας μεθόδου αυξημένης τα πρώτα χρόνια απόσβεσης (accelerated depreciation) μπορεί να καθυστερήσει την αναγνώριση εξόδου.

-Χρέωση μεγάλου ποσού εξόδων (large one-time charges) που μπορεί να αφορά ζημιές σε μεγάλης αξίας στοιχεία του ενεργητικού και δαπάνες αναδιάρθρωσης/αναδιοργάνωσης σε διαλείπουσα (έκτακτη) βάση. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να επιταχύνουν την αναγνώριση εξόδων και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να κάνουν τα κέρδη που ακολουθούν να φαίνονται καλύτερα.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕ ΤΑΞΙΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Τα κέρδη μπορούν επίσης να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης ταξιθετώντας επιλεκτικά έξοδα (και έσοδα) σε ορισμένα μέρη του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης (αυτό καλείται στις ΗΠΑ Classificatory Earnings Management) διαφορετικά από αυτά στα οποία πρέπει να πάνε.

Η πιο συνήθης μορφή τέτοιας ταξιθετικής διαχείρισης κερδών είναι η μετάθεση εξόδων μετά από το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης (οργανικό ή λειτουργικό αποτέλεσμα), το οποίο σημαίνει ότι αναφέρονται αυτά τα κονδύλια στα οποία συνήθως δίδεται λιγότερη σημασία από τους χρηματοοικονομικούς/επενδυτικούς αναλυτές.

Μία περίπτωση τέτοιας μορφής διαχείρισης κερδών είναι να γίνονται απ' ευθείας προσαρμογές στην καθαρή θέση δίχως να «πηγαίνουν» το κονδύλι των προσαρμογών από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης. Αυτή η διαδικασία δεν επιτρέπεται κατά κανόνα ούτε από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ούτε από τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των ΗΠΑ. Εν τούτοις ανώτερα στελέχη επιχειρούν να ταξιθετήσουν έξοδα στα τμήματα των μη επαναλαμβανόμενων (έκτακτων) κονδυλίων του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμεταλλεύσεως και χρήσεως όπως τα παραδείγματα που ακολουθούν διευκρινίζουν:

-Όταν μια εταιρεία παύει να λειτουργεί ένα τμήμα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της, τα έσοδα από αυτό το τμήμα πρέπει να αναφέρονται ξεχωριστά ως κέρδος ή ζημία από διακοπείσες δραστηριότητες. Αυτό το κονδύλι αγνοείται στην χρηματοοικονομική ανάλυση επειδή σχετίζεται με μία επιχειρησιακή μονάδα η οποία δεν έχει πλέον επιπτώσεις στην εταιρεία. Κάποιες εταιρείες όμως επιβαρύνουν μεγαλύτερο μέρος από τα κοινά κόστη (τέτοια όπως τα γενικά έξοδα της εταιρείας) στο τμήμα που παύει να λειτουργεί, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τα κέρδη για το υπόλοιπο μέρος της εταιρείας.

-Η χρήση ιδιαίτερων (έκτακτων) επιβαρύνσεων τέτοιων όπως είναι η χειροτέρευση της κατάστασης στοιχείων του ενεργητικού και χρεώσεις εξόδων αναδιάρθρωσης έχει εκτοξευθεί στα ύψη (σχεδόν το 40% των εταιρειών αναφέρουν στις ΗΠΑ

τουλάχιστον μια τέτοια χρέωση). Το κίνητρο γι' αυτή την πρακτική ανακύπτει από την συνήθεια πολλών αναλυτών να αγνοούν τι έκτακτες αυτές χρεώσεις λόγω της ασυνήθους και μη επαναληπτικής φύσης τους. Με το να κάνουν έκτακτες χρεώσεις περιοδικά και να συμπεριλαμβάνουν έξοδα εκμεταλλεύσεως (ως οργανικά έξοδα) στις επιβαρύνσεις αυτές, οι εταιρείες κάνουν τους αναλυτές να αγνοούν ένα μέρος από τα έξοδα εκμεταλλεύσεως (λειτουργικά έξοδα).

ΤΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

«Είναι εύκολο να επικρίνει κανείς την Worldcom ή την Enron ή όποια άλλη εταιρεία, αλλά δεν είναι το ίδιο εύκολο να αναληφθεί διορθωτική δράση, γιατί αυτές οι εταιρείες είναι τόσο μεγάλες όσο μερικές χώρες και συχνά έχουν μεγαλύτερο νομικό “οπλοστάσιο” από το ίδιο το κράτος».

Τζων Κένεθ Γκάλμπρεϊθ σε συνέντευξή του στο περιοδικό «**NPQ**»

Η διαχείριση κερδών “διαστρέφει” τις λογιστικές καταστάσεις. Η αναγνώριση και αντίστοιχη αναπροσαρμογή για τη διαχείριση που έχει γίνει των κερδών είναι ένα σημαντικό έργο στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων. Εν τούτοις παρά την τρομακτική αύξηση στην διαχείριση κερδών, αυτή είναι η λιγότερο διαδεδομένη. Ο οικονομικός τύπος ιδιαίτερα αρέσκεται στο να εστιάζει την προσοχή του κοινού σε περιπτώσεις διαχείρισης κερδών επειδή αυτή η πρακτική καθιστά πιο ελκυστική την ανάγνωσή του. Αυτό δίνει σε πολλούς χρήστες λογιστικών καταστάσεων την λανθασμένη εντύπωση ότι τα κέρδη γίνονται αντικείμενο διαχείρισης συνεχώς. Μένει, λοιπόν να παρουσιάσουμε τι χρειάζεται να ελέγχει ένας αναλυτής προτού συμπεράνει ότι μία εταιρεία διαχειρίζεται τα κέρδη της.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Τα κέρδη δεν θα είναι αντικείμενο διαχείρισής τους εκτός εάν υπάρχουν κίνητρα για να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης. Έχουμε ήδη αναφέρει αρκετά από τέτοια κίνητρα και μία χρηματοοικονομική ανάλυση θα πρέπει να τα θέτει υπό θεώρηση.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ Η ΦΗΜΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Είναι σημαντικό να αξιολογείται η φήμη και η ακεραιότητα της διοίκησης. Προσεκτική ανάγνωση λογιστικών καταστάσεων προηγούμενων ετών, επιβολή ποινών από τις αρχές του Χρηματιστηρίου, εκθέσεις ελέγχου, ιστορικό αλλαγών στους ελεγκτές της εταιρείας και γραφόμενα στον οικονομικό τύπο παρέχουν όλα μαζί πληροφόρηση για την προαναφερθείσα εργασία του αναλυτή.

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ

Ο σκοπός της διαχείρισης κερδών είναι να επηρεασθεί ένας περιληπτικός αριθμός κατώτατης σειράς, τέτοιος όπως είναι τα κέρδη ή αριθμοδείκτες κλειδιά τέτοια όπως αυτός της δανειακής επιβάρυνσης (ξένα προς ίδια κεφάλαια/debt-to-equity ratio) ή αυτός της κάλυψης των δανειακών επιβαρύνσεων (interest coverage ratio). Είναι σημαντικό να επαληθεύουμε κατά πόσον διάφορα συστατικά στοιχεία των αποτελεσμάτων ή του ισολογισμού γίνονται αντικείμενα διαχείρισης επισταμένως προς ορισμένη κατεύθυνση. Έτσι, για παράδειγμα, εάν μία εταιρεία εμφανίζεται να διογκώνει τα κέρδη δια μέσου, ας πούμε, πολιτικών αναγνώρισης εσόδων ενώ ταυτοχρόνως μειώνει τα κέρδη δια μέσου μιας αλλαγής στην μέθοδο αποτίμησης αποθεμάτων, τότε είναι λιγότερο πιθανό η εταιρεία αυτή να διαχειρίζεται πονηρά τα κέρδη της.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Η φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης καθορίζει την έκταση στην οποία τα κέρδη μπορούν να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης. Όταν η φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης απαιτεί σημαντική άσκηση κρίσεων κατά τον προσδιορισμό των αριθμών- επί μέρους μεγεθών των λογιστικών καταστάσεων υφίστανται περισσότερες ευκαιρίες για διαχείριση κερδών.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

«Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι πιο επίφοβες να υποτιμήσουν την αξία των αγορών, καθώς χρησιμοποιούν το πολιτικό σύστημα για να απομονώσουν τον εαυτό τους από τον πραγματικό ανταγωνισμό... το σπάσιμο των εταιρειών των οποίων η οικονομική ισχύς τους προσδίδει μεγάλη πολιτική επιρροή, την επιβολή φόρων στην ιδιοκτησία, αλλά όχι στο εισόδημα, την μεγαλύτερη δημοκρατία στις εταιρείες ώστε οι μικρομέτοχοι να ξέρουν τι τους γίνεται, κ.ά.»

Rajan Raghuram & Luigi Zingales, καθηγητές τη Σχολής Επιχειρήσεων του πανεπιστημίου του Σικάγο στο πρόσφατο βιβλίο τους «**Σώζοντας τον καπιταλισμό από τους καπιταλιστές**».

Λογιστική ανάλυση είναι η διεργασία εκτίμησης της έκτασης στην οποία η λογιστική μιας εταιρείας αντανακλά την οικονομική της πραγματικότητα. Η λογιστική ανάλυση ενέχει αρκετές σχετιζόμενες διεργασίες.

Η ποιότητα των κερδών ή πλέον επακριβώς, η ποιότητα της λογιστικής, σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διάφορους ανθρώπους. Πολλοί αναλυτές ορίζουν την ποιότητα των κερδών ως έκταση της συντηρητικότητας η οποία υιοθετείται από την εταιρεία –μια εταιρεία με υψηλότερη ποιότητα κερδών αναμένεται να έχει υψηλότερο αριθμοδείκτη τιμής προς κέρδη (price earnings ratio), από μία με χαμηλότερη ποιότητα κερδών. Ένας εναλλακτικός ορισμός της ποιότητας των κερδών είναι με όρους λογιστικών στρεβλώσεων –μια εταιρεία έχει υψηλή ποιότητα κερδών εάν οι πληροφορίες που παρέχουν οι λογιστικές καταστάσεις περιγράφουν με ακρίβεια τις επιχειρηματικές δραστηριότητές της. Στην συνέχεια περιγράψουμε συνοπτικά τα βήματα κατά την εκτίμηση της ποιότητας των κερδών.

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Η εκτίμηση της ποιότητας των κερδών ενέχει τα ακόλουθα βήματα:

ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ένα σημαντικό βήμα στην εκτίμηση της ποιότητας των κερδών είναι η εξακρίβωση λογιστικών πολιτικών-κλειδιά οι οποίες υιοθετούνται από την εταιρεία. Είναι οι πολιτικές αυτές λογικές ή επιθετικές; Είναι το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται συνεπές με τα πρότυπα του κλάδου (π.χ. κλαδικό λογιστικό σχέδιο, λογιστικό οδηγό, γνωμάτευση του ΕΣΥΛ, κ.τ.λ.); Τι επίπτωση θα έχουν οι υιοθετηθείσες λογιστικές πολιτικές επί των αριθμών που αναφέρονται στις λογιστικές καταστάσεις;

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Είναι σημαντικό να εκτιμάται η έκταση της ελαστικότητας που είναι διαθέσιμη κατά την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων. Η έκταση της ελαστικότητας της λογιστικής είναι μεγαλύτερη σε κάποιους κλάδους απ' ότι σε άλλους. Για παράδειγμα, η λογιστική σε κλάδους οι οποίοι έχουν περισσότερα άυλα στοιχεία στο ενεργητικό τους, μεγαλύτερη αστάθεια στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, μεγαλύτερο μέρος από τα κόστη της παραγωγής τους να συμβαίνει προ της παραγωγής και ασυνήθεις μεθόδους αναγνώρισης εσόδων, απαιτούν περισσότερη άσκηση κρίσης και εκτιμήσεων. Γενικώς η ποιότητα των κερδών είναι χαμηλότερη σε τέτοιους κλάδους απ' ότι σε κλάδους όπου η λογιστική είναι πιο ευθύς.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ/ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Εξακρίβωση της λογιστικής στρατηγικής που υιοθετείται από την εταιρεία. Υιοθετούνται επιθετικές πρακτικές στις λογιστικές αναφορές/καταστάσεις; Έχει η εταιρεία έκθεση ελέγχου καθαρή από δυσμενείς παρατηρήσεις; Έχει υπάρξει ιστορικό λογιστικών προβλημάτων; Έχει η διοίκηση φήμη για την ακεραιότητά της ή μήπως είναι γνωστοί οι διοικούντες περί του αντιθέτου; Είναι επίσης αναγκαίο να εξετάζονται κίνητρα για διαχείριση κερδών και να αναζητούνται κατ' εξακολούθηση δείγματα τέτοιας συμπεριφοράς. Οι αναλυτές είναι επίσης αναγκαίο να εκτιμούν την ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών δεν συνιστούν υποκατάστατο των καλής

ποιότητας λογιστικών καταστάσεων, λεπτομερείς ανακοινώσεις-παροχή άφθονων χρηματοοικονομικών πληροφοριών μπορούν να μετριάσουν τυχόν ασθενή σημεία στις λογιστικές καταστάσεις.

ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΣΗΜΑΙΩΝ

Ένα χρήσιμο βήμα κατά την αξιολόγηση της ποιότητας των κερδών είναι το να προσέχει ο αναλυτής για τυχόν ύπαρξη «κόκκινων σημαιών» (red flags). «**Κόκκινες σημαιές**» είναι τα κονδύλια τα οποία θέτουν σε ετοιμότητα τους αναλυτές για ενδεχομένως (υποκρυπτόμενα) πολύ σοβαρά προβλήματα. Μερικά παραδείγματα «κόκκινων σημαιών» είναι τα εξής:

- α) Κακή χρηματοοικονομική απόδοση. Οι απελπισμένες εταιρείες είναι επιρρεπείς στο να καταφύγουν σε «μέσα απελπισίας».
- β) Κέρδη τα οποία κατ' εξακολούθηση είναι υψηλότερα από τις ταμειακές ροές της εκμετάλλευσης.
- γ) Κέρδη τα οποία κατ' εξακολούθηση είναι υψηλότερα από τα φορολογητέα κέρδη.
- δ) Έκθεση ελέγχου με δυσμενείς παρατηρήσεις.
- ε) Χρησιμοποίηση όχι γνωστής ελεγκτικής εταιρείας, ιδίως για μεγάλες εταιρείες.
- στ) Παραίτηση ελεγκτή ή εκτός ρουτίνας αλλαγή ελεγκτικής εταιρείας.
- ζ) Ανεξήγητες ή συχνές αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές.
- η) Αιφνίδια αύξηση στα αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις.
- θ) Χρησιμοποίηση τεχνασμάτων προκειμένου να παρακαμφθούν λογιστικοί κανόνες.
- ι) Συχνές κατ' εξαίρεση υψηλές δαπάνες (one time charges) και «μεγάλα λουτρά».
(Για περαιτέρω ανάλυση βλ. Wildetal., σελ. 142-149 & κεφάλαια 3-6).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

«Η SEC κατέθεσε αγωγή εναντίον της KPMG και τεσσάρων στελεχών της κατηγορώντας τους ότι επέτρεψαν στην κατασκευάστρια συσκευών γραφείου, Xerox, να υπερβάλλει τα έσοδά της κατά 3 δις δολάρια, μέσα στην περίοδο, 1997-2000».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σάββατο 8 Φεβρουαρίου 2003, σελ. 35.

Η δημιουργική λογιστική συνιστούσε κυρίαρχο πρόβλημα την δεκαετία του 1980 στο Ηνωμένο Βασίλειο και από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι σήμερα στις ΗΠΑ. Κάποιες εταιρείες ανέφεραν καλές αποδόσεις και ευοίωνες προοπτικές για ανάπτυξη, μόλις προτού κηρύξουν πτώχευση.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά την αντικατάσταση της ASC το 1990, το ASB συνείσφερε σημαντικά στην ανάπτυξη πιο λεπτομερειακών λογιστικών οδηγιών, κάποιες από τις οποίες έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στην καταπολέμηση της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής. Τα λογιστικά πρότυπα της ASB, τα FRS, έχουν τροποποιήσει πολλές περιοχές όπου υπήρχε πριν ανεπαρκής έλεγχος, τέτοια όπως αυτό του προσδιορισμού της ακριβοδίκαιης αξίας στην λογιστική εξαγοράς (acquisition accounting), κ.ά. Ταυτοχρόνως, το ASB έχει δυναμώσει την επιβολή των λογιστικών προτύπων συστήνοντας δύο θυγατρικά σώματα, το Review Panel και το UITF (Urgent Issues Task Force). Ως αποτέλεσμα τούτων, η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής την δεκαετία του 1990 μειώθηκε σε σύγκριση με αυτή της δεκαετίας του 1980 στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Παρά ταύτα η χρήση δημιουργικής λογιστικής συνεχίζεται επειδή κάποια κονδύλια και ορισμένες συνθήκες δεν έχουν οριστεί στα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, τα οποία συχνά είναι ευεπίφορα στην πρακτική της δημιουργικής λογιστικής. Για παράδειγμα, όσον αφορά στην μεταχείριση του τιμήματος η σχετική UKGAAP επιτρέπει την εναλλακτική μέθοδο αποτίμησης, αλλά αφήνει την «ασυνήθη διακύμανση» (unusual fluctuation) στην ευχέρεια των διευθυντών. Εν τω μεταξύ, η έλλειψη λογιστικής οδηγίας επί ορισμένων συναλλαγών καθίσταται επίσης ένα «παράθυρο» στα υπάρχοντα πρότυπα, όπως η μεταχείριση κάποιων συναλλαγών σε συνάλλαγμα. Έχει δεχθεί από τις αναλύσεις πολλών ερευνητών ότι αυτά «τα παράθυρα μπορούν να κλείσουν» με αυστηρότερα και περισσότερα λογιστικά πρότυπα.

Η χώρα μας κατ' απομίμηση των αντίστοιχων μηχανισμών της Μεγάλης Βρετανίας έχει υπό ολοκλήρωση ανάλογο νομοσχέδιο καθιέρωσης όμοιων θεσμών (**Καθημερινή**, 8 Φεβρουαρίου 2003, σελ. 25). Όταν με το καλό ψηφισθεί από την Βουλή θα έχει ολοκληρωθεί ένα πλέγμα θεσμικών μέτρων τα οποία ήταν αναγκαίο να ληφθούν. Το εν λόγω νομοσχέδιο το οποίο αφορά και την καταπολέμηση της δημιουργικής λογιστικής αναμορφώνει και άλλα θεσμικά όργανα εκσυγχρονίζοντας τα (όπως το Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής- ΕΣΥΛ) ενώ δημιουργεί νέα που έλειπαν και ήταν αισθητή η απουσία τους.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς της οποιασδήποτε ρυθμιστικής εποπτείας του ζητήματος που εξετάζουμε στην μελέτη μας εδώ είναι η παροχή συνεπών και συγκρίσιμων λογιστικών πληροφοριών στους χρήστες τους. Η μελέτη του Atul Shah (1998) ήταν η πρώτη που έδειξε ότι γνωρίζουμε λίγα ακόμη για τους περιορισμούς οι οποίοι μπορεί να υπάρχουν έναντι της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής και πόσο αποτελεσματικοί είναι. Προβληματισμοί τέτοιοι όπως η έκταση στην οποία ο τύπος και οι αναλυτές είναι επιτυχείς στο να αναστέλλουν ή να περιορίζουν την δημιουργική λογιστική, και ο ρόλος της θεμελιώδους αγγλοσαξονικής λογιστικής αρχής της, “αληθούς και ακριβοδίκαιης άποψης” καθώς επίσης ο ρόλος που οι ελεγκτές παίζουν στην αποτροπή τέτοιων πρακτικών μένουν ακόμα άλυτοι.

Κατά τον A.K.Shah ενάντια της δημιουργικής λογιστικής (αρνητική) δημοσιότητα στα ΜΜΕ φαίνεται πως είναι ένας επιτυχής αποτρεπτικός παράγων μεσοπρόθεσμα αλλά αφού ο τύπος δεν είναι ρυθμιστική αρχή, οι αναφορές του δεν είναι κατ' ανάγκη συνεπείς ή προβλέψιμες. Κατά τον χρόνο της έρευνας του Shaho αναλυτές στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν αξιολογούσαν τις λογιστικές πρακτικές στις λεπτομέρειες και έτσι αυτός ο δυνητικά αποτρεπτικός παράγων δεν είναι αποτελεσματικός. Παράγοντες οι οποίοι συνιστούν εταιρική διακυβέρνηση, τέτοιοι όπως η ύπαρξη ανεξάρτητων επιτροπών (εσωτερικού) ελέγχου και η διάχυση της δύναμης της ανώτατης διοίκησης δια μέσου διαχωρισμού των ρόλων του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου, μπορούν να έχουν επίσης αποτρεπτική επίδραση.

Οι διεργασίες χρηματοοικονομικής ανάλυσης απαιτούν ικανότητες οι οποίες μπορεί να μην είναι εύκολα διαθέσιμες στην αγορά εργασίας, κατά τον Shah αυτές οι ικανότητες ήταν σε ανεπαρκή προσφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο την δεκαετία του 1980. Επιπρόσθετα, όταν οι αγορές και οι τιμές των μετοχών είναι ανοδικές, η ανάγκη και η έμφαση σε έρευνα καλής ποιότητας μπορεί να μην είναι τόσο επιτακτική, αλλά όταν οι αγορές γυρίζουν σε καθοδική πορεία (φάση ύφεσης), η εστίαση της προσοχής στρέφεται προς ποιοτική ανάλυση και πιο εμπεριστατωμένη έρευνα των επενδυτικών ευκαιριών. Κριτικές αναφορές στον οικονομικό τύπο φαίνεται πως έχουν ισχυρή επίδραση στις τιμές των μετοχών, αν και η διεργασία – όπως είπαμε- δεν γίνεται κατ' ανάγκη αυτή η διεργασία κατά έναν συνεπή τρόπο. Καθώς κινούμαστε προς μία εντεινόμενη επανάσταση στην πληροφόρηση, με μεγαλύτερη ποσότητα και εύρος πληροφοριών οι οποίες παρέχονται δια μέσου της σύγχρονης τεχνολογίας, μπορεί να μην υπάρχει πια έλλειψη πληροφοριών. Οι ικανότητες, όμως, που είναι αναγκαίες για να εξακριβωθούν και να ξεχωρισθούν οι σημαντικές πληροφορίες από τις ασήμαντες και η χρησιμοποίησή τους για την λήψη επενδυτικών αποφάσεων, θα συνεχισθούν να παραμένουν μεγάλης σημασίας.

Η έννοια της «αληθούς και ακριβοδίκαιης άποψης», η οποία έχει εισέλθει ως υποχρεωτικής εφαρμογής λογιστική αρχή στην Τέταρτη Ντιρεκτίβα (κατευθυντήρια οδηγία) της Ε.Ε., κατ' απαίτηση των Βρετανών, δεν φαίνεται να είναι ικανή όπως αντιμετωπίσει επιτυχώς την αποσόβηση τέτοιων «δημιουργικών» λογιστικών πρακτικών και αφήνει χώρο για ευκαιριακές κινήσεις, ακόμα και στην χώρα όπου αυτή η έννοια αναπτύχθηκε και επιβλήθηκε από την δικαστηριακή νομολογία. Είναι παράδοξο επομένως ότι το Ηνωμένο Βασίλειο προώθησε επιτακτικά την ενσωμάτωση στη νομοθεσία των υπολοίπων χωρών της Ευρώπης την «άποψη της αληθούς και ακριβοδίκαιης εικόνας».

Στην μελέτη του ο Shah βρήκε επίσης ενδείξεις μεροληπτικότητας των αναλυτών και των ορκωτών ελεγκτών και έλλειψη (πραγματικής) ανεξαρτησίας, τούτων των φαινομένων οφειλόμενων στην ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων. Τέτοιες μελέτες έχουν γίνει τα τελευταία δέκα περίπου χρόνια στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, λίγες ακόμα στον αριθμό (ενώ μόνο μία στην Ελλάδα –βλ. Β. Φίλιος 2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ιστορική εξέλιξη της οργάνωσης και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (από το έτος 1920-1956), δηλαδή κατά την οποία ο έλεγχος στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των ανώνυμων εταιρειών ήταν εντελώς τυπικός, λόγω ανυπαρξίας οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος.

Στην περίοδο λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών από το έτος 1957 έως το έτος 1992, κατά την οποία οργανώθηκε και λειτούργησε το ελεγκτικό επάγγελμα στην Ελλάδα, με την μορφή υποχρεωτικής ένωσης προσώπων (επαγγελματιών Ελεγκτών) σε ένα Νομικό Πρόσωπο, που τα μέλη του ασκούσαν δημόσιο λειτούργημα και είχαν κατοχυρωμένη την ελευθερία έκφρασης της επαγγελματικής τους γνώμης. Στους κόλπους του νομικού αυτού προσώπου εκπαιδεύτηκαν και αναδείχθηκαν επαγγελματίες ελεγκτές υψηλού επιπέδου, που διενεργούσαν ουσιαστικό έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις των υπαγόμενων στον έλεγχό τους εταιρειών. Στην περίοδο από το έτος 1993 μέχρι και σήμερα, δηλαδή από την κατάργηση της μορφής οργάνωσης του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και την λειτουργία ελεγκτικών εταιρειών.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΤΟ ΕΤΟΣ 1957

Μέχρι τη σύσταση και λειτουργία του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, δηλαδή μέχρι το έτος 1956, ο έλεγχος που προβλέπουν οι διατάξεις του νόμου 2190/1920 "περί ανωνύμων εταιρειών" να διενεργείται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των ανώνυμων εταιρειών ήταν τελείως τυπικός και όλοι οι Έλληνες συγγραφείς του Εμπορικού Δικαίου είχαν αποφανθεί ότι: "ο έλεγχος της ανώνυμης εταιρείας στη Χώρα μας είναι πράξη καθαρώς τυπική, αποτελούσα ειρωνεία έναντι της Πολιτείας όσον και έναντι των μετόχων και λοιπών ενδιαφερόμενων, διότι, όπως είναι γνωστό σε όλους, στην πράξη οι διοριζόμενοι από τη Γενική Συνέλευση ελεγκτές περιορίζουν τη δράση τους στην υπογραφή της υπό του Διοικητικού Συμβουλίου ετοιμασθείσης δι' αυτούς εκθέσεως".

Η χωρίς διενέργεια ελέγχου τυπική υπογραφή της Έκθεσης Ελέγχου, από τους Ελεγκτές του κωδ. Ν. 2190/1920, οφειλόταν στο ότι οι ελεγκτές αυτοί δεν ήταν επαγγελματίες ελεγκτές και ο νόμος δεν απαιτούσε κανένα προσόν, με αποτέλεσμα να διορίζονταν ελεγκτές πρόσωπα οποιουδήποτε επαγγέλματος και ανεξάρτητα την μόρφωση τους. Επιπροσθέτως, οι ελεγκτές διορίζονταν και αμείβονταν από τη Διοίκηση της εταιρείας (αφού η Γενική Συνέλευση πάντοτε απλώς επικύρωνε την εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου), τις πράξεις της οποίας καλούνταν να ελέγξουν και συνεπώς υπήρχε σοβαρή εξάρτηση του ελεγκτή από τον ελεγχόμενο.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (1957-1992)

Η Πολιτεία για να θεραπεύσει την ανωτέρω απαράδεκτη κατάσταση και να οργανώσει ουσιαστικό διαχειριστικό έλεγχο στην ανώνυμη εταιρεία, με το Ν.Δ 3329/1955 σύστησε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών, του οποίου η λειτουργία άρχισε την 19.11.1956 και στο οποίο, σταδιακά, ανέθεσε τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων αρχικά των μεγάλων και στην συνέχεια των μικρομεσαίων ανώνυμων εταιρειών. Ειδικότερα, με το νόμο αυτό λήφθηκαν τα εξής βασικά μέτρα:

1) Απαγορεύθηκε ρητά οποιαδήποτε ανάμειξη του Ορκωτού Λογιστή στο διορισμό του ως ελεγκτή και στον καθορισμό της αμοιβής του ελέγχου, και ουδεμία σχέση ιδίου οικονομικού συμφέροντος είχε, αφού αμειβόταν με μηνιαίες πάγιες αποδοχές που καθορίζονταν από το Εποπτικό Συμβούλιο.

2) Στο Εποπτικό Συμβούλιο του Σώματος, που διοριζόταν από την Πολιτεία και αποτελείτο από καθηγητές Πανεπιστημιακών Σχολών, μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον εκλεγμένο Πρόεδρο του Σώματος κ.λπ., ανατέθηκαν από το νόμο οι εξής αρμοδιότητες:

- ο Η πρόσληψη νέων μελών, που υποχρεωτικά γινόταν στην κατώτατη βαθμίδα (του Δόκιμου Ορκωτού Λογιστή Β') από πτυχιούχους πανεπιστημιακών οικονομικών σχολών και πάντοτε κατόπιν διαγωνισμού.
- ο Η διενέργεια των προαγωγών και η άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας.
- ο Ο καθορισμός του ύψους των πάγιων μηνιαίων αμοιβών των μελών του Σώματος.
- ο Η κατάρτιση κατ' έτος πίνακα από έξι (6) Ορκωτούς Λογιστές και η διαβίβασή του στις υπαγόμενες στον έλεγχο ανώνυμες εταιρείες για την εκλογή, από τον πίνακα αυτόν, των ελεγκτών της χρήσης. Για τους λοιπούς

ελέγχους ο Ορκωτός Λογιστής οριζόταν από το Εποπτικό Συμβούλιο μετά από εισήγηση της Διοικούσας Επιτροπής.

- ο Ο καθορισμός των αμοιβών κάθε ελέγχου, η είσπραξη και κατάθεσή τους σε ειδικό λογαριασμό της Τράπεζας Ελλάδος και η ανάληψη, από το λογ/σμό αυτό, των αναγκαίων ποσών για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας του Σώματος.

3) Οι αρμοδιότητες για τα επαγγελματικά θέματα ανατέθηκαν στη Διοικούσα Επιτροπή, που αποτελείτο μόνο από εκλεγμένα μέλη του Σώματος.

4) Ορίστηκε ρητά ότι: "οι "Ορκωτοί Λογισταί δεν θεωρούνται δημόσιοι υπάλληλοι, αλλ' ασκούν δημόσιον λειτούργημα. Κατά την εκτέλεση της εργασίας των οι Ορκωτοί Λογισταί είναι ανεξάρτητοι, απαγορευομένης οποιασδήποτε παρεμβάσεως εις το έργον των. Απαγορεύεται η απ' ευθείας μεταξύ Ορκωτού Λογιστού και του ελεγχόμενου συνεννόησις δια τον καθορισμόν της αμοιβής".

5) Θεσπίστηκαν αυστηρότατες διατάξεις ασυμβίβαστου του λειτουργήματος του Ορκωτού Λογιστή προς οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα και οποιαδήποτε έμμισθο ή άμισθο υπηρεσία, ώστε να αποκλείεται η δημιουργία σχέσεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το έργο του. Πρέπει να επισημανθεί και το ότι, η χρησιμοποίηση του ίδιου Ορκωτού Λογιστή ως ελεγκτή της ίδιας επιχείρησης δεν ήταν δυνατό να είναι μεγαλύτερη της 5ετίας.

6) Θεσπίστηκαν αυστηρές προϋποθέσεις ως προς το ανεπίληπτο του ήθους, την ακεραιότητα του χαρακτήρα και την αναμφισβήτητη αρετή και απαιτούνταν υψηλά τυπικά και ουσιαστικά προσόντα.

Τα ανωτέρω μέτρα εξασφάλιζαν απόλυτα την ανεξαρτησία της επαγγελματικής γνώμης του Ορκωτού Λογιστή. Αυτό αποδεικνύεται από το γενικά αναγνωρισμένο έργο που επιτέλεσε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών, κατά τα 36 χρόνια της λειτουργίας του.

Επισημαίνεται ότι, τα ανωτέρω μέτρα εισηγήθηκαν Άγγλοι Ορκωτοί Λογιστές, οι οποίοι τα πρώτα χρόνια ήταν οι Τεχνικοί Σύμβουλοι του Σώματος Ορκωτών Λογιστών. Οι Άγγλοι αυτοί Ορκωτοί Λογιστές δεν εισηγήθηκαν εκείνα που ίσχυαν (και ισχύουν) στη χώρα τους, γιατί πιθανόν έκριναν ότι οι συνθήκες της Ελλάδος δεν προσφέρονταν, αλλά πιθανόν να έλαβαν υπόψη τους τα τυχόν μειονεκτήματα του ελευθέρου επαγγέλματος της πατρίδας τους.

Με εισήγηση των προαναφερθέντων Άγγλων Ορκωτών Λογιστών, καταρτίστηκαν πρότυπα (standards) ελεγκτικής, τα οποία βασίζονταν κυρίως στα Αγγλικά ελεγκτικά πρότυπα. Τα πρότυπα αυτά αναθεωρήθηκαν το έτος 1979 και προσαρμόστηκαν στις βασικές αρχές των διεθνών ελεγκτικών προτύπων, καθώς και στις ειδικές απαιτήσεις της Ελληνικής νομοθεσίας περί εταιρειών.

Κατά την περίοδο αυτή επικράτησε η αντίληψη ότι το επάγγελμα του εξωτερικού ελεγκτή (Ορκωτού Λογιστή) δεν πρέπει να παραλληλίζεται με τα ελευθέρια επαγγέλματα του δικηγόρου, γιατρού κ.λπ., αλλά με το επάγγελμα του Δικαστή. Ο Ορκωτός Λογιστής δεν είναι συνήγορος της επιχείρησης, δεν υπερασπίζεται μόνο τα συμφέροντα της επιχείρησης (των μετόχων της), όπως ο δικηγόρος που υπερασπίζεται τα συμφέροντα του πελάτη του και νόμιμα επικαλείται μόνο τα υπέρ,

ενώ αποσιωπά τα εναντίον του. **Ο Ορκωτός Λογιστής πρέπει να ενεργεί όπως ακριβώς ο Δικαστής.** Το πόρισμα του ελέγχου του Ορκωτού Λογιστή πρέπει να είναι αντικειμενικό και αμερόληπτο έναντι πάντων.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (δηλαδή από την κατάργηση της μορφής οργάνωσης του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και την λειτουργία Εταιριών Ελεγκτών)

Το έτος 1992, επικράτησε τελικά στην Κυβέρνηση η άποψη ότι πρέπει και στην Ελλάδα να υιοθετηθεί η μορφή οργάνωσης του ελεγκτικού επαγγέλματος που επικρατεί στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή σε εταιρείες ελεγκτών. Με το Π.Δ 226/1992 "περί συστάσεως, οργάνωσης και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, καθώς και περί των όρων εγγραφής σε ειδικό Μητρώο και ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή", καταργήθηκαν πολλές από τις προηγούμενες διατάξεις περί Σώματος Ορκωτών Λογιστών και ορίστηκαν, μεταξύ άλλων, ότι:

1)Συνιστάται Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών - Σ.Ο.Ε αργότερα μετονομάστηκε σε Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών - Σ.Ο.Ε.Λ), αποτελούμενο από επαγγελματίες ελεγκτές που απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και εγγράφονται σε ειδικό Μητρώο, το οποίο είναι δημόσιο βιβλίο.

2)Στο Ειδικό Μητρώο εγγράφονται τα ήδη υπηρετούντα μέλη του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, καθώς και τα πρόσωπα που πληρούν τα προσόντα και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από το ίδιο Π.Δ.

3)Τα όργανα του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών είναι η Γενική Συνέλευση, το Εποπτικό Συμβούλιο, το Επιστημονικό Συμβούλιο και το Πειθαρχικό Συμβούλιο.

4)Μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών είναι οι Ορκωτοί Ελεγκτές που αργότερα μετονομάστηκαν "Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές", οι Επίκουροι Ορκωτοί Ελεγκτές, οι Δόκιμοι Ορκωτοί Ελεγκτές και οι Ασκούμενοι Ορκωτοί Ελεγκτές. Εισαγωγικός βαθμός είναι η βαθμίδα του Ασκούμενου Ορκωτού Ελεγκτή, στην οποία διορίζεται ο έχων ανεπίληπτο ήθος και αναμφισβήτητη αρετή και εφόσον είναι κάτοχος πτυχίου οικονομικής Πανεπιστημιακής Σχολής. Η προαγωγή στις επόμενες βαθμίδες γίνεται μετά από επιτυχείς επαγγελματικές εξετάσεις.

Η σύσταση και η λειτουργία του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αποβλέπει στην άσκηση του ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης των πάσης φύσεως δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής (ιδρύματος, εταιρείας ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου), από πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα, που ασκούν το έργο τους με διαφάνεια και υπευθυνότητα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εγκυρότητα και αξιοπιστία των πορισμάτων των διενεργουμένων ελέγχων, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα Ελεγκτικά Πρότυπα και τους όρους που τίθενται από την εσωτερική και την κοινοτική νομοθεσία.

Η Γενική Συνέλευση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, αποτελείται από τους εγγεγραμμένους στο ειδικό Μητρώο Ορκωτούς Λογιστές Ελεγκτές που δεν τελούν σε αναστολή άσκησης του επαγγέλματος. Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο του Σώματος και συνέρχεται τακτικώς άπαξ του έτους, εντός τεσσάρων μηνών από τη λήξη του, και εκτάκτως όταν συγκληθεί από το Εποπτικό Συμβούλιο. Η Γενική Συνέλευση έχει τις εξής αρμοδιότητες:

5)Αποφασίζει επί παντός θέματος που αφορά στην οργάνωση και άσκηση του επαγγέλματος.

6)Εγκρίνει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και τον προϋπολογισμό του Σώματος.

7)Εκλέγει ανά τριετία τους Προέδρους και τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου και του Επιστημονικού Συμβουλίου.

Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελείται από εννέα(9) μέλη και τον Πρόεδρό του, που εκλέγονται ανά τριετία από τη Γενική Συνέλευση. Το Εποπτικό Συμβούλιο ασκεί τη διοίκηση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών ως νομικού προσώπου και είναι επιφορτισμένο με την εποπτεία του έργου των Ορκωτών Ελεγκτών. Ειδικότερα έχει τις εξής αρμοδιότητες :

8)Διαχειρίζεται τα οικονομικά του Σώματος, συντάσσει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και τον προϋπολογισμό και τις υποβάλλει προς έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

9)Διορίζει τους έχοντες τα νόμιμα προσόντα Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές (νόμιμοι ελεγκτές) και αποφασίζει την εγγραφή τους στο ειδικό Μητρώο.

10)Αποφασίζει τη διαγραφή εκ του Σώματος παντός μέλους του.

11)Διεξάγει τις επαγγελματικές εξετάσεις για την απόκτηση της άδειας άσκησης του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή.

12)Ασκεί, δια των αρμοδίων οργάνων, εποπτεία και έλεγχο επί του Σώματος και επιβλέπει το ασκούμενο από τους Ορκωτούς Ελεγκτές έργο, για την τήρηση των νόμων και κανόνων της επαγγελματικής δεοντολογίας και τη διασφάλιση της ποιότητας και διαφάνειας των παρεχόμενων από αυτούς υπηρεσιών και του κύρους του επαγγέλματος.

13)Μετά από προηγούμενη γνώμη του Επιστημονικού Συμβουλίου, εκδίδει κανονισμούς που αφορούν στη διαμόρφωση, συμπλήρωση και εφαρμογή των Ελεγκτικών Προτύπων.

14)Μετά από προηγούμενη γνώμη του Επιστημονικού Συμβουλίου, εκδίδει γενικές οδηγίες που αφορούν το ελεγκτικό επάγγελμα.

15)Ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που προβλέπεται από την νομοθεσία ή ανατίθεται σ' αυτό με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

Το Επιστημονικό Συμβούλιο αποτελείται από τέσσερα μέλη και τον Πρόεδρο που εκλέγονται, μεταξύ των εν ενεργεία ή πρώην Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών ή και καθηγητών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στα γνωστικά αντικείμενα της λογιστικής ή ελεγκτικής, από τη Γενική Συνέλευση του Σώματος .

Το Επιστημονικό Συμβούλιο καταρτίζει ή επεξεργάζεται τους κανονισμούς, οδηγίες και άλλα επιστημονικά κείμενα της αρμοδιότητας του Εποπτικού Συμβουλίου και γνωμοδοτεί επί των παραπεμπόμενων σ' αυτό ζητημάτων. Επίσης, το Επιστημονικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την εξέταση και αντιμετώπιση τεχνικών ή πρακτικών ζητημάτων σχετικών με την άσκηση ποιοτικού ελέγχου επί της εργασίας των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Ειδικότερα, το Επιστημονικό Συμβούλιο μπορεί να εξετάζει τα φύλλα εργασίας που στηρίζουν τη γνώμη του Ορκωτού Ελεγκτή και να υποβάλει σχετική έκθεση στο Εποπτικό Συμβούλιο αν και όποτε του ζητηθεί ή και σε περιπτώσεις που υπάρχουν επώνυμες καταγγελίες. Κατά τη διενέργεια των ελέγχων της περιόδου 1993-2004, οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές εφάρμοζαν τα πρότυπα ελεγκτικής του πρώην Σώματος Ορκωτών Λογιστών, τα οποία υιοθετήθηκαν με σχετική απόφαση του Εποπτικού Συμβουλίου. Τα πρότυπα αυτά ήταν σύμφωνα με τις βασικές αρχές των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων.

Από το έτος 2005 μέχρι και σήμερα, οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου.

Το έτος 2003 με σχετικό νόμο συστάθηκε η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) με σκοπό τον έλεγχο της ποιότητας των υποχρεωτικών λογιστικών ελέγχων των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, την γνωμοδότηση επί θεμάτων λογιστικής τυποποίησης, καθώς και την άσκηση εποπτείας στο ΣΟΕΛ.

Το έτος 2008 με το Ν.3693 έγινε εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ειδικότερα με τον νόμο αυτό ρυθμίζονται τα εξής βασικά θέματα:

- Προϋποθέσεις για την χορήγηση άδειας άσκησης του επαγγέλματος.
- Διενέργεια επαγγελματικών εξετάσεων για τον έλεγχο θεωρητικών γνώσεων και πρακτικής εφαρμογής τους.
- Απαλλαγές από επαγγελματικές εξετάσεις, πρακτική άσκηση και συνεχής εκπαίδευση.
- Τήρηση δημοσίου μητρώου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
- Συμμόρφωση με τις βασικές αρχές του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC.
- Τήρηση Διεθνών Προτύπων Ελέγχου.
- Πειθαρχική και αστική ευθύνη.

Το ΣΟΕΛ με σχετική απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών έχει αναλάβει την οργάνωση και την εκτέλεση των επαγγελματικών εξετάσεων για την απόκτηση της άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή (νόμιμου Ελεγκτή). Οι εξετάσεις αυτές διενεργούνται από πενταμελή Εξεταστική Επιτροπή, διοριζόμενη με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και τελούν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της ΕΛΤΕ. Επίσης, με Κανονιστική πράξη της ΕΛΤΕ έχει ανατεθεί στο ΣΟΕΛ η τήρηση του δημόσιου μητρώου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΙΕΘΝΩΣ

Η Ελεγκτική ως πρακτική έχει τις ρίζες της στους αρχαίους πολιτισμούς. Η αρχαιολογική έρευνα έχει εντοπίσει στοιχεία ότι η διενέργεια ελέγχων ήταν συνηθισμένη πρακτική στη Βαβυλώνα, στην Κίνα, στην Αίγυπτο και στην αρχαία Ελλάδα. Αργότερα, στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας οι ελεγκτές ήταν υπάλληλοι του βασιλιά ή ηγεμόνα και το βασικό τους έργο ήταν η συλλογή φόρων. Μάλιστα, το όνομα της Ελεγκτικής στα αγγλικά, auditing, έρχεται από αυτή την περίοδο. Συγκεκριμένα, η λέξη auditing προέρχεται από το λατινικό ρήμα «audire» που σημαίνει «ακούω», καθώς οι ελεγκτές του αυτοκράτορα «άκουγαν» τους φορολογούμενους οι οποίοι υπέβαλαν προφορικά τις φορολογικές τους δηλώσει την εποχή εκείνη. Ωστόσο, η Ελεγκτική άρχισε να γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη και να αποκτά πολλά από τα σημερινά χαρακτηριστικά της στη διάρκεια της Βιομηχανικής Επανάστασης στη Μ. Βρετανία, στα πλαίσια των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της εποχής.

Το ελεγκτικό επάγγελμα, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, οργανώθηκε το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα στο Εδιμβούργο (Walker, 1995). Από τη Μ. Βρετανία η Ελεγκτική μεταλαμπαδεύτηκε στις ΗΠΑ, στις άλλες αποικίες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας (Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία, Καναδάς κ.λπ.), και από εκεί σε ολόκληρο τον κόσμο. Η Μ. Βρετανία του 19ου αιώνα ήταν μια πανίσχυρη οικονομική δύναμη με αποικίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο πλούτος της αυτοκρατορίας βρισκόταν αρχικά στην ιδιοκτησία επιμέρους κεφαλαιούχων και οικογενειών και ήταν διασκορπισμένος στα πλέον απομακρυσμένα σημεία της υδρογείου, όπου λειτουργούσαν επιχειρήσεις βρετανικών συμφερόντων. Στις συνθήκες αυτές προέκυπτε η ανάγκη επιτόπιου ελέγχου για την επιβεβαίωση της χρηστής διαχείρισης και την προστασία των περιουσιακών στοιχείων των κεφαλαιούχων από απάτες ή από λάθη εκ μέρους των διοικητών και των υπαλλήλων (stewardship). Η έννοια της κερδοφορίας και της αποδοτικότητας δεν ήταν, αρχικά, στο επίκεντρο της προσοχής.

Τα βασικά προσόντα του ελεγκτή την εποχή εκείνη ήταν γνώση της διπλογραφικής λογιστικής μεθόδου και των τιμών των αγαθών που αγόραζε ή πουλούσε η επιχείρηση καθώς και μια βασική κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων του κάθε κλάδου δραστηριότητας. Στις αρχές του 20ού αιώνα η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος που μπήκε σιγά-σιγά σε εμπορική εφαρμογή (ατμομηχανή, σιδηρόδρομος, αυτοκίνητο, τηλέφωνο, ηλεκτρική ενέργεια) κατέστησαν δυνατή τη μαζική παραγωγή προϊόντων και έδωσαν ώθηση στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων και την αυξημένη πολυπλοκότητα της οργάνωσής τους. Με αυτές τις εξελίξεις έγινε επιτακτική η διεύρυνση της μετοχικής τους βάσης και άρχισαν να αναπτύσσονται σύγχρονες κεφαλαιαγορές.

Οι αλλαγές αυτές είχαν μια σειρά από οργανωτικές, διοικητικές, λογιστικές και ελεγκτικές συνέπειες. Για παράδειγμα, με τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση, νέες πληροφορίες έγιναν απαραίτητες και η έμφαση στράφηκε στην κερδοφορία των επιχειρήσεων. Αυτό με τη σειρά του επέβαλε την περαιτέρω ανάπτυξη της αρχής του δεδουλευμένου (accrual accounting), σύμφωνα με την οποία

αναπτύχθηκαν κατάλληλες μέθοδοι απόσβεσης του κόστους κτήσης καθώς η αξία και η σημασία των παγίων στον ισολογισμό των επιχειρήσεων αύξανε.

Όλες αυτές οι εξελίξεις είχαν σημαντικές επιπτώσεις και για την Ελεγκτική καθώς άλλαξε ο προσανατολισμός του ελέγχου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με ένα από τα πλέον παλαιά γνωστά βιβλία Ελεγκτικής (Montgomery, 1912), αναγνωρίστηκε ότι ο έλεγχος αποσκοπεί στην επιβεβαίωση της οικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων της εταιρείας, πέραν της αποτροπής λαθών και απατών. Το σύγχρονο, παγκοσμιοποιημένο, εξαιρετικά πολύπλοκο και δυναμικό οικονομικό περιβάλλον, η πρόοδος στην πληροφοριακή τεχνολογία και στα συστήματα διοίκησης έχουν προσθέσει νέες προκλήσεις και προβληματισμούς για τη Λογιστική και την Ελεγκτική. Στη σημερινή εποχή κυρίαρχο θέμα είναι η αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν την επιχείρηση και που επηρεάζουν ή θα επηρεάσουν, τα λογιστικά μεγέθη των επιχειρήσεων, καθώς και η ζήτηση πληροφοριών προσανατολισμένων προς το μέλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι ελεγκτές όλο και περισσότερο στηρίζουν την ελεγκτική τους μεθοδολογία στη συστηματική ανάλυση και αξιολόγηση των κινδύνων για ουσιαστικά σφάλματα στους λογαριασμούς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τις τυχόν υπάρχουσες εσωτερικές δικλίδες (risk-based audit methodologies). Μέσω αυτής της ανάλυσης οι ελεγκτές προσδιορίζουν το είδος των ελεγκτικών δοκιμασιών (τεστ), την έκταση και το χρόνο εκτέλεσής τους.

Τα τελευταία μάλιστα χρόνια, η έμφαση έχει μετατοπιστεί στη μελέτη του ευρύτερου περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση και των στρατηγικών κινδύνων που επηρεάζουν την πορεία της επιχείρησης (business risk audit methodologies). Η εξέλιξη της ελεγκτικής μεθοδολογίας παρουσιάζεται διαγραμματικά στο επόμενο σχήμα.

Πρώτο στάδιο: καθολικός έλεγχος (αρχαιότητα έως αρχές 20ού αιώνα). Ο ελεγκτής λειτουργούσε αποκλειστικά για την προστασία των συμφερόντων του βασιλιά, γαιοκτήμονα ή επιχειρηματία.

Βασικά χαρακτηριστικά του καθολικού ελέγχου:

- Έμφαση στην προστασία από λάθη, απάτες και καταδολιεύσεις.
- Σαφής τάση για έλεγχο του συνόλου των συναλλαγών και των περιουσιακών στοιχείων (καθολικός έλεγχος). Δεύτερο στάδιο: έλεγχος συστημάτων – systems based auditing (αρχές 20ού αιώνα έως δεκαετία 1970). Με την αύξηση του μεγέθους των οικονομικών μονάδων που υπόκεινταν σε έλεγχο μετά τη βιομηχανική επανάσταση, ο καθολικός έλεγχος κατέστη ασύμφορος ή πρακτικά αδύνατος.

Βασικά χαρακτηριστικά του ελέγχου συστημάτων ήταν:

- Πρώιμη εισαγωγή της έννοιας του ελεγκτικού κινδύνου στην ελεγκτική πρακτική.
- Έμφαση στον έλεγχο των διαφόρων συστημάτων λειτουργίας της επιχείρησης, όπως το σύστημα καταχώρισης, επεξεργασίας, ταξινόμησης και ελέγχου λογιστικών

πληροφοριών ή τα συστήματα προμηθειών, παραγωγής, πωλήσεων, μισθοδοσίας κ.λπ.

- Υποβιβασμός της προστασίας από απάτες και έμφαση στην επιβεβαίωση της ακρίβειας των λογιστικών δεδομένων των οικονομικών καταστάσεων (true and correct). Τρίτο στάδιο: έλεγχος σφαλμάτων – substantive approaches (δεκαετία 1970 έως δεκαετία 1980). Η μετάβαση στον έλεγχο σφαλμάτων (λογιστικών γεγονότων) οφείλεται στις αδυναμίες του ελέγχου συστημάτων, όπως κακή ιεράρχηση προτεραιοτήτων, ελλιπής σύνδεση με καθαρά προδιαγεγραμμένους ελεγκτικούς σκοπούς και επανάληψη ελεγκτικών διαδικασιών. Ένας δεύτερος λόγος ήταν η σημαντική πίεση στις αμοιβές ελέγχου από αυξανόμενο ανταγωνισμό στην αγορά των ελεγκτικών υπηρεσιών και η ανάγκη μείωσης του κόστους ελέγχου.

Βασικά χαρακτηριστικά του ελέγχου σφαλμάτων:

- Στροφή προς τη διενέργεια ελεγκτικών τεστ για σφάλματα σε επιμέρους λογαριασμούς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και υποχώρηση του ελέγχου συστημάτων, ο οποίος πάντως δεν εγκαταλείφθηκε ολοκληρωτικά.
- Στην περίοδο αυτή έγινε αποδεκτός ως κύριος ελεγκτικός σκοπός η έκφραση γνώμης σχετικά με την εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (true and fair view), με υποχώρηση της αντίληψης περί ακρίβειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (true and correct view).

Τέταρτο στάδιο: το μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου – audit risk model (δεκαετία 1980 έως δεκαετία 1990). Η μετάβαση στο μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου είχε ως βασικά αίτια την εντονότερη πίεση στις αμοιβές ελέγχου λόγω αυξανόμενου ανταγωνισμού στην αγορά των ελεγκτικών υπηρεσιών καθώς και την ανάγκη προστασίας των ελεγκτών από αστικές ευθύνες για ελεγκτικά σκάνδαλα (audit scandals).

Βασικό χαρακτηριστικό του μοντέλου του ελεγκτικού κινδύνου:

- Συστηματική ανάλυση και αξιολόγηση των κινδύνων για σημαντικά σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, κατά το σχεδιασμό των ελεγκτικών διαδικασιών.
- Πέμπτο στάδιο: το μοντέλο του επιχειρηματικού κινδύνου – business risk approach (μέσα δεκαετίας 1990 έως σήμερα).

Βασικό χαρακτηριστικό του μοντέλου του επιχειρηματικού κινδύνου:

- Ποιοτική κυρίως μεταβολή σε σχέση με το μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου, με περισσότερη έμφαση στη μελέτη του ευρύτερου περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση και των στρατηγικών κινδύνων που επηρεάζουν την πορεία της.

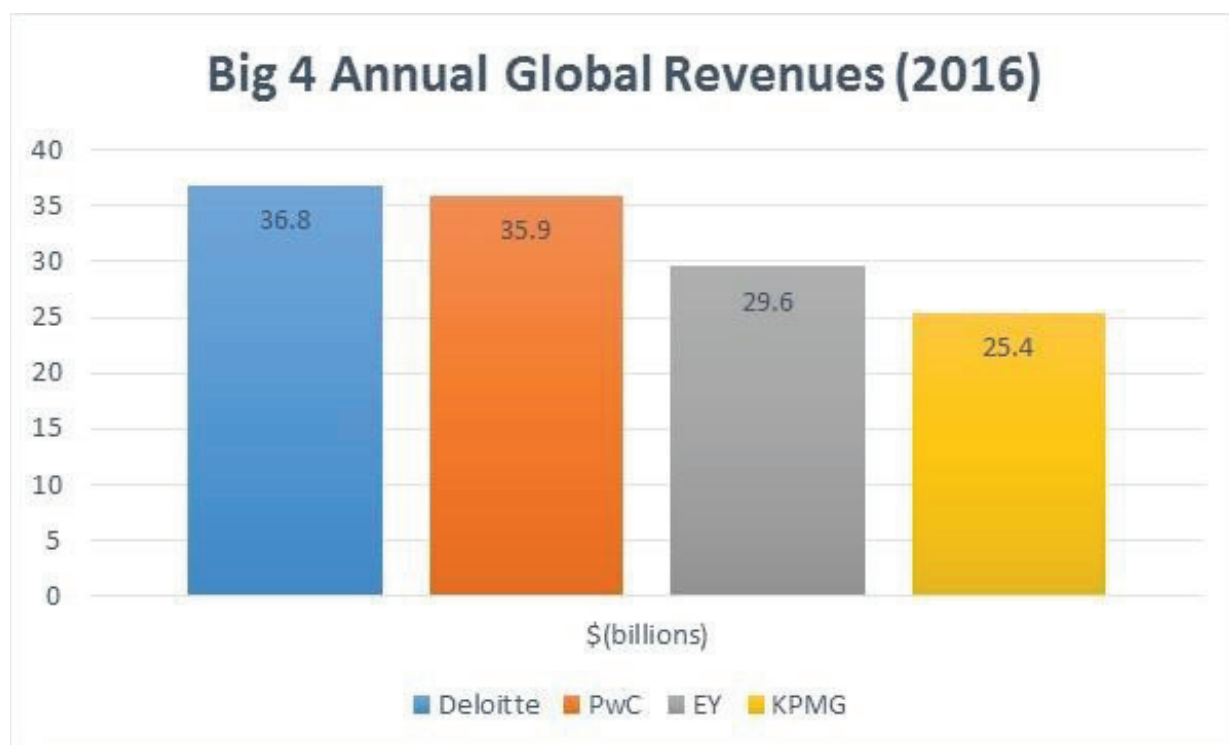
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

BIG 4 AUDITORS

Η φράση «Big 4» αναφέρεται στις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών. Η ομάδα αυτή αποτελείται από τις PwC, Deloitte, EY και KPMG. Ο όρος επαγγελματικές υπηρεσίες αναφέρεται σε μια ευρεία γκάμα υπηρεσιών όπως: ελεγκτικές υπηρεσίες, φορολογικές, συμβουλευτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ανάλυσης και ελέγχου ρίσκου.

Γιατί όμως ονομάζονται μεγάλες;

Το μέγεθος, η φήμη και η παγκόσμια κάλυψη των υπηρεσιών τους τις έχει καταστήσει ηγέτες στον κλάδο τους. Υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις ανά τον κόσμο που παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες αλλά είναι πολύ μικρές σε σύγκριση με τις Big 4. Αθροιστικά τα συνολικά έσοδα και των τεσσάρων επιχειρήσεων μαζί για το 2016 άγγιξαν τα 127,7 δις USD.

Ετήσια έσοδα των Big 4 για το 2016

Το 1910 οπότε σιγά – σιγά άρχισαν οι ελεγκτικές εταιρείες να αποκτούν διεθνείς πελάτες δημιουργήθηκαν οι Big 8. Έπειτα μέσω του ανταγωνισμού και πολλών συγχωνεύσεων έμειναν οι Big 5 οι οποίες ήταν : PwC, Deloitte, EY, KPMG και η Arthur Andersen η οποία όμως το 2002 εμπλέχθηκε στο σκάνδαλο της Enron ως ο εξωτερικός ελεγκτής της, κατηγορήθηκε για αμέλεια και παράλο που οι κατηγορίες αποσύρθηκαν η εταιρεία κατέρρευσε. Έτσι οδηγηθήκαμε στις Big 4.

Γενικά οι τέσσερις αυτές επιχειρήσεις αναφέρονται ως οι μεγαλύτερες λογιστικές εταιρείες και παρόλο που οι ελεγκτικές υπηρεσίες αποτελούν ένα μεγάλο μέρος των εργασιών τους και αν λάβουμε υπόψιν ότι ελέγχουν τα λογιστικά βιβλία των 99 από τις 100 εταιρείες της Fortune 100, οι ελεγκτικές υπηρεσίες αντιστοιχούν στο 1 / 3 των εσόδων τους. Το υπόλοιπο 65 % προέρχεται από διάφορες υπηρεσίες που έχουν με την πάροδο των ετών ενσωματώσει οι εταιρείες στις λειτουργίες τους. Ενδεικτικά : οικονομικές συναλλαγές, τεχνολογία, φορολογικές συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες Εξαγορών – Συγχωνεύσεων, συμβουλευτικές υπηρεσίες στρατηγικής. Αναλυτικότερα:

Deloitte

Είναι η μεγαλύτερη εταιρεία από τις Big 4 και σε όρους εσόδων αλλά και σε όρους εργαζομένων. Ακόμα θεωρείται η πρώτη συμβουλευτική εταιρεία στον κόσμο βάση εσόδων και μεριδίου αγοράς. Η Deloitte είναι η εταιρεία ανάμεσα στις τέσσερις, η οποία βασίζεται λιγότερο στις ελεγκτικές της υπηρεσίες που παράγουν μόνο το 25 % των εσόδων της. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες της για το 2016 ήταν 13,1 δις USD, πάνω από το 1 / 3 των συνολικών εσόδων.

Price waterhouseCooper

Λειτουργεί υπό το όνομα PwC και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών βάσει εσόδων και τρίτη βάσει εργαζομένων. Η PwC είναι η πρώτη μεταξύ των Big 4 στην παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών. Το 43 % των εσόδων της για το 2016 προήλθε από τον τομέα ελεγκτικών υπηρεσιών της.

EY

Είναι η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία και η δεύτερη σε όρους υπαλλήλων. Τα έσοδα της από τις ελεγκτικές υπηρεσίες ανήλθαν στο 39 % των συνολικών εσόδων της για το 2016. Η EY «ελέγχει» το 23 % των εταιρειών που είναι στην «Fortune 100» και παρέχει κάποιο είδος υπηρεσίας σε σχεδόν 80% από αυτές.

KPMG

Είναι η μικρότερη από τις Big 4 και σε όρους εσόδων και σε όρους εργαζομένων. Αν και το «μικρότερη» είναι σχετικό καθώς είναι τρεις φορές μεγαλύτερη από την αμέσως επόμενη ελεγκτική εταιρεία (BDO LLP). Οι ελεγκτικές υπηρεσίες της αναλογούν στο 40 % των συνολικών της εσόδων και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία μετά από την PwC.

Οι Big 4 ως εργοδότες

Πέρα όμως από το ότι αποτελούν τις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες παγκοσμίως, οι Big 4 είναι από τους μεγαλύτερους εργοδότες και παρέχουν ευκαιρίες καριέρας σε αποφοίτους σε όλον τον κόσμο. Συνολικά και οι τέσσερις εταιρείες κατά το έτος 2017 απασχολούσαν 971.968 εργαζόμενους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ότι μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο για το 2015 οι Big 4 προσέλαβαν 4.750 αποφοίτους. Οι τρεις από τις τέσσερις αυτές εταιρείες (η Deloitte δεν έδωσε στην δημοσιότητα τα συγκεκριμένα στοιχεία) δέχθηκαν 83.000 αιτήσεις για τις συγκεκριμένες θέσεις.

Για πολλούς αποφοίτους η πρόσληψή τους σε μία από τις Big 4 αποτελεί πολυπόθητο στόχο καθώς η εμπειρία που αποκτά ο εργαζόμενος σε αυτές της εταιρείες θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισοδυναμεί στην αγορά εργασίας με την αποφοίτηση από ένα πανεπιστήμιο της Ivy League (Harvard, Princeton, Yale κλπ).

Σήμερα, οι Big 4 αποτελούν «εργοστάσια» παραγωγής υψηλά καταρτισμένου στελεχιακού δυναμικού στην οικονομική διοίκηση επιχειρήσεων. Έτσι, έχοντας αποκτήσει αυτήν την πολύτιμη εμπειρία, οι εργαζόμενοι στις Big 4 προσλαμβάνονται από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις ανά τον κόσμο για να καταλάβουν θέσεις ευθύνης στην διοίκηση αυτών των εταιρειών. Για να το διαπιστώσουμε, αρκεί να δούμε τα βιογραφικά των CFO τέτοιων εταιρειών όπως : η Coca Cola και η General Electric.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

M-SCORE BEINISH

Πως όμως μπορούμε να ελέγξουμε αν όντως γίνεται διαχείριση των οικονομικών αποτελεσμάτων από τους BIG-4 AUDITORS; Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στο μοντέλο του BEINISH, το οποίο όταν τεθεί σε εφαρμογή το αποτέλεσμά του μας δείχνει την πιθανότητα διαχείρισης των αποτελεσμάτων της εκάστοτε ελεγχόμενης εταιρείας.

Το M-score Beneish δημιουργήθηκε από τον καθηγητή Messod Beneish. Με πολλούς τρόπους, είναι παρόμοιο με το αποτέλεσμα του Altman Z, αλλά βελτιστοποιήθηκε για να ανιχνεύσει τις πράξεις χειραγώγησης των κερδών αντί για την πτώχευση.

Ο Beneish χρησιμοποίησε όλες τις εταιρείες στη βάση δεδομένων Compustat μεταξύ 1982-1992.

Το στατιστικό μοντέλο του Beneish **M-SCORE** βοηθά στην ανακάλυψη εταιρειών που είναι πιθανό να χειραγωγήσουν τα αναφερόμενα κέρδη τους. Οι εταιρείες με υψηλότερη βαθμολογία είναι πιο πιθανό να είναι χειριστές. Αυτό είναι ένα μοντέλο πιθανοτήτων και έτσι δεν θα εντοπίσει τους χειριστές με ακρίβεια 100%.

Το καλύτερο σημείο αποκοπής εξαρτάται από το κόστος ταξινόμησης κατά λάθος με έναν από τους δύο τρόπους:

- 1) Κατηγοριοποίηση επιχείρησης που χειρίζεται τα κέρδη ως μη χειριστής (σφάλμα Τύπου I), και
- 2) Ταξινόμηση μιας επιχείρησης ως χειριστή όταν πραγματικά δεν χειριζόταν (Σφάλμα Τύπου II).

Εδώ εμφανίζονται οι βέλτιστες αποκοπές σύμφωνα με τον Beneish, παρουσιάζονται ως το score που ακολουθείται από το κόστος του σφάλματος τύπου I σε σχέση με το κόστος του σφάλματος τύπου II):

Score	Relative Error Costs (Type I:Type II)
M Score > -1.49	(10:1)

M Score > -1.78	(20:1)
M Score > -1.89	(40+:1)

Ο Benish απέκλειε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από το δείγμα του κατά τον υπολογισμό του M-Score, οπότε πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την προσοχή των M-Scores των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων - τα επιχειρηματικά μοντέλα τους διαφέρουν από τις επιχειρήσεις παραγωγής και άλλων υπηρεσιών που χρησιμοποίησε ο Beneish στη μελέτη του.

ΤΥΠΟΣ

Ο τύπος βασίζεται σε ένα μοντέλο 8 παραγόντων που δίνει το score.

$$\mathbf{M\ Score = -4.840 + 0.920 \times DSRI + 0.528 \times GMI + 0.404 \times AQ + 0.892 \times SGI + 0.115 \times DEPI - 0.172 \times SGAI - 0.327 \times LVGI + 4.697 \times TATA}$$

Όπου:

Days Sales Receivable Index (DSRI) is:

$$DSRI = (Net\ Receivables_t / Sales_t) / Net\ Receivables_{t-1} / Sales_{t-1})$$

Αυτό μετρά τον λόγο των ημερών πωλήσεων σε απαιτήσεις έναντι του προηγούμενου έτους ως δείκτη πληθωρισμού εσόδων.

Gross Margin Index (GMI) is:

$$GMI = [(Sales_{t-1} - COGS_{t-1}) / Sales_{t-1}] / [(Sales_t - COGS_t) / Sales_t]$$

Πωλήσεις από το προηγούμενο έτος αφαιρώντας το κόστος πωληθέντων αγαθών και διαιρώντας κατά πωλήσεις από το προηγούμενο έτος διαιρούμενο με Πωλήσεις από το τρέχον έτος αφαιρώντας το κόστος αγαθών που πωλήθηκαν για το τρέχον έτος διαιρούμενο με πωλήσεις από το τρέχον έτος

Asset Quality Index (AQI) is:

$$AQI = [1 - (Current\ Assets_t + PP\ \&E_t + Securities_t) / Total\ Assets_t] / [1 - ((Current\ Assets_{t-1} + PP\ \&E_{t-1} + Securities_{t-1}) / Total\ Assets_{t-1})]$$

Μετρά το ποσοστό των συνολικών περιουσιακών στοιχείων για τα οποία οι μελλοντικές παροχές είναι λιγότερο αβυστηρές και αποτελεί πιθανό σημάδι ακατάλληλης κεφαλαιοποίησης δαπανών και αναβολής κόστους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι τίτλοι υπολογίζονται με βάση τις συνολικές μακροπρόθεσμες επενδύσεις και αποτελούν μια προσαρμογή που περιγράφεται στις Οικονομικές Αναφορές Whalen, Baginski και Bradshaw, Ανάλυση Οικονομικών Καταστάσεων και Εκτίμηση, 7η έκδοση.

Sales Growth Index (SGI) is:

$$SGI = \text{Sales}_t / \text{Sales}_{t-1}$$

Τα στελέχη της εταιρείας που βρίσκονται σε θέση εταιρειών με υψηλή ανάπτυξη υφίστανται συνεχή πίεση για να διατηρήσουν την ανάπτυξη και επομένως είναι πιο επιρρεπείς στο χειρισμό των αριθμών όταν έρχεται η αντιστροφή της τύχης.

Depreciation Index (DEPI) is:

$$DEPI = (\text{Depreciation}_{t-1} / (\text{PP\&E}_{t-1} + \text{Depreciation}_{t-1})) / (\text{Depreciation}_t / (\text{PP\&E}_t + \text{Depreciation}_t))$$

Μετράει το ποσοστό απόσβεσης, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ένα μειούμενο ποσοστό απόσβεσης μπορεί να υποδεικνύει ότι η επιχείρηση έχει αναθεωρήσει προς τα πάνω τις εκτιμήσεις ωφέλιμης ζωής των περιουσιακών στοιχείων ή έχει υιοθετήσει μια νέα μέθοδο απόσβεσης που αυξάνει το εισόδημα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η YCharts χρησιμοποιεί χρεολύσια αντί για αποσβέσεις λόγω του τρόπου με τον οποίο συγκεντρώνονται τα στοιχεία δεδομένων μας, έτσι οι εταιρείες με μεγάλο κόστος απόσβεσης θα διαφέρουν ελαφρώς από το πραγματικό M-Score.

SG&A Expense Index (SGAI) is:

$$SGAI = (\text{SG\&A Expense}_t / \text{Sales}_t) / (\text{SG\&A Expense}_{t-1} / \text{Sales}_{t-1})$$

Τα έξοδα πώλησης, τα γενικά και τα διοικητικά έξοδα εμφανίζονται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων ως το άθροισμα όλων των άμεσων και έμμεσων εξόδων πώλησης και όλων των γενικών και διοικητικών εξόδων μιας εταιρείας.

Περιλαμβάνει όλα τα έξοδα που δεν συνδέονται άμεσα με την κατασκευή ενός προϊόντος ή την εκτέλεση μιας υπηρεσίας. Αυτό περιλαμβάνει το κόστος πώλησης και παράδοσης προϊόντων ή υπηρεσιών, εκτός από το κόστος διαχείρισης της εταιρείας.

Leverage index (LVGI) is:

$$LVGI = [(\text{Current Liabilities}_t + \text{Total Long Term Debt}_t) / \text{Total Assets}_t] / [(\text{Current Liabilities}_{t-1} + \text{Total Long Term Debt}_{t-1}) / \text{Total Assets}_{t-1}]$$

Μέτρηση του λόγου του συνολικού χρέους προς το σύνολο του ενεργητικού σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Εάν η μόχλευση αυξάνεται, οι συμβάσεις χρέους μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρο για τη χειραγώγηση των κερδών.

Total Accruals to Total Assets (TATA) is:

$TATA = (\text{Income from Continuing Operations}_t - \text{Cash Flows from Operations}_t) / \text{Total Assets}_t$

Οι συνολικές δεδουλευμένες αξίες υπολογίζονται ως μεταβολή των λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης πλην των μετρητών μείον τις αποσβέσεις - αυτό συγκρίνεται με τα στοιχεία του ενεργητικού.

Η υπερβολική προσαύξηση μπορεί να σημαίνει ότι τα διευθυντικά στελέχη κάνουν διακριτικές επιλογές λογιστικής για να μεταβάλλουν τα κέρδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε πρακτικά σε συγκεκριμένες εταιρείες και θα δούμε πως συμπεριφέρθηκαν πριν, κατά την διάρκεια και μετά την κρίση όσο αφορά την διαχείριση των αποτελεσμάτων τους έχοντας ως δεδομένα τους ισολογισμούς τους και χρησιμοποιώντας το M-score του Beinish για να αποφανθούμε για τα αποτελέσματα.

Αντλήσαμε από τη βάση δεδομένων της ICAP τα οικονομικά στοιχεία από 10 ελεγκτικές εταιρείες για τα έτη από το 2007 έως το 2016 (πλήρης 10ετία). Στις 10 ελεγκτικές εταιρείες περιλαμβάνονται οι Big-4 ελεγκτικές εταιρείες και έξι μικρότερες για τις οποίες βρήκαμε πλήρη οικονομικά στοιχεία για όλη την εξεταζόμενη 10ετία. Συνεπώς έχουμε 10 εταιρείες που αντιστοιχούν σε 100 παρατηρήσεις.

Πίνακας 1. (ελεγκτικές εταιρείες του δείγματος)

KPMG ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	Big4 Auditors
DELOITTE ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ Α.Ε.	Big4 Auditors
PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε.	Big4 Auditors
ERNST & YOUNG (HELLAS) ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Α.Ε.	Big4 Auditors
ΣΟΛ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Α.Ε. (ΣΟΛ ΑΕ)	Non Big4
GRANT THORNTON Α.Ε. ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ & ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Non Big4
UHY ΑΞΩΝ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	Non Big4
ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ.	Non Big4
ABACUS ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.	Non Big4
KRESTON PRIME AUDIT I.K.E.	Non Big4

Πίνακας 2. (περιγραφικά στατιστικά του δείγματος)

variable	mean	sd	mean	sd	mean	sd	
toas	6.346.874	9.425.509	13.004.836	5.288.880	9.010.059	8.643.544	Ενεργητικό
ppe	239.318	348.48	1.153.573	1.080.001	605.02	857.029	Πάγιο Ενεργητικό
shfd	1.489.556	2.497.207	3.063.200	2.687.865	2.119.013	2.676.345	Καθαρή Θέση
capi	872.417	1.674.070	660.472	549.198	787.639	1.341.601	Κεφάλαιο
ltdbt	0	0	358.633	811.53	143.453	539.093	Μακρ. Υποχρεώσεις
culi	4.109.527	5.583.142	8.906.650	4.183.308	6.028.376	5.572.222	Βραχ. Υποχρεώσεις
sales	10.504.232	15.675.879	23.621.111	7.134.190	15.750.984	14.429.378	Πωλήσεις
oppl	425.286	625.356	2.574.491	1.877.928	1.284.968	1.655.932	Κέρδη Εκμετάλλευσης
plbt	368.145	476.251	2.602.836	1.900.080	1.262.021	1.663.743	Κέρδη προ Φόρων
ebitda	511.022	692.119	2.908.155	1.808.510	1.469.875	1.722.490	Κέρδη προ Φόρων, Τόκων
cfo	181.98	985.335	2.095.353	3.450.311	947.329	2.479.573	Λειτουργική Ταμειακή Ροή

Πίνακας 3. (περιγραφικά στατιστικά των εκτιμητών του mscore)

variable	big4		Non-Big4 Auditors		Foul Sample	
	mean	sd	mean	sd	mean	sd
dsri	10,567	0,2004	10,387	0,1559	10,495	0,1831
gmi	10,509	0,3050	10,484	0,1963	10,499	0,2656
aqi	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
sgi	10,051	0,1474	10,253	0,1208	10,132	0,1370
depi	41,023	425,007	-67,440	238,149	-0,4914	360,216
sgai	11,016	0,3838	10,820	0,3036	10,938	0,3522
lvgi	0,9693	0,1700	0,9606	0,1579	0,9658	0,1644
tata	-0,0123	0,2954	-0,0105	0,3055	-0,0115	0,2978
Mscore	-24,071	45,974	-37,410	30,664	-29,720	40,540

Πριν την κρίση

Non Big4	dsri	11,323	0,2652
	gmi	10,878	0,3490
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	10,718	0,2205
	depi	-12,553	310,431
	sgai	10,557	0,2578
	lvgi	10,067	0,0910
	tata	0,1645	0,3373
	Mscore	-23,798	30,712

Big4 Auditors	dsri	11,325	0,1579
	gmi	11,253	0,1962
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	10,247	0,1213
	depi	-	
	depi	201,229	497,030
	sgai	11,084	0,1623
	lvgi	10,476	0,1002
	tata	0,1059	0,2907
	Mscore	-46,419	57,212

Total	dsri	11,324	0,2234
	gmi	11,028	0,2917
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	10,530	0,1847
	depi	-91,996	398,457
	sgai	10,768	0,2211
	lvgi	10,231	0,0944
	tata	0,1410	0,3128
	Mscore	-33,323	43,916

Κατά τη διάρκεια της κρίσης

big4	variable	mean	sd
Non Big4	dsri	10,811	0,1814
	gmi	10,141	0,2606
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	0,9860	0,1335
	depi	110,828	568,989
	sgai	11,031	0,3149
	lvgi	0,9918	0,2243
	tata	0,0062	0,2622
	Mscore	-16,409	61,452

Big4 Auditors	dsri	10,031	0,1610
	gmi	10,486	0,2176
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	10,629	0,1379
	depi	-38,548	66,483
	sgai	10,224	0,2767
	lvgi	0,9215	0,1240
	tata	-0,0450	0,4059
	Mscore	-35,463	24,373

Total	dsri	10,499	0,1757
	gmi	10,279	0,2420
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	10,167	0,1389
	depi	51,077	445,108
	sgai	10,708	0,2992
	lvgi	0,9636	0,1918
	tata	-0,0143	0,3233
	Mscore	-24,031	50,447

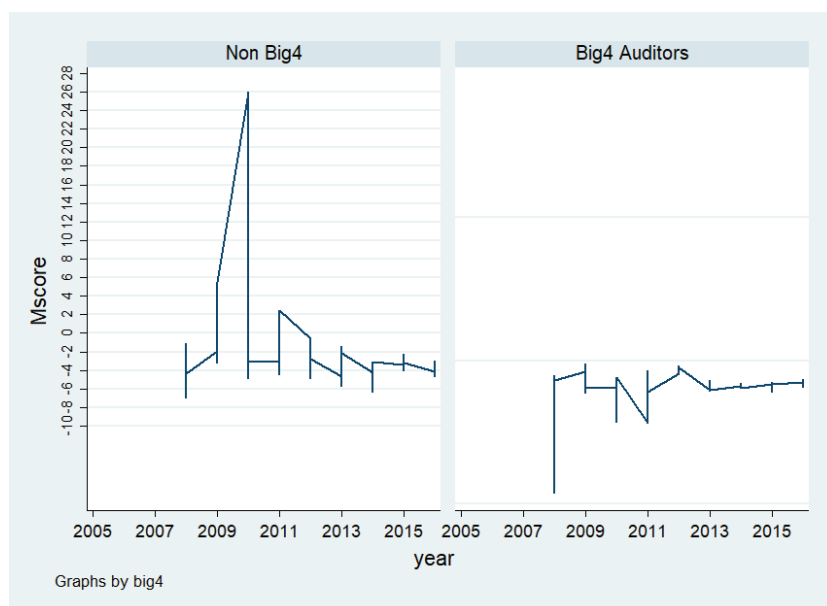
Μετά την κρίση

Non Big4	dsri	0,9738	0,1516
	gmi	10,754	0,3403
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	0,9861	0,0903
	depi	-36,546	46,115
	sgai	11,302	0,5289
	lvgi	0,9144	0,1086
	tata	-0,1548	0,2476
	Mscore	-37,418	0,9857

	gmi	0,9970	0,1623
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	0,9756	0,0797
	depi	-16,769	13,809
	sgai	11,440	0,4027
	lvgi	0,9547	0,2102
	tata	-0,0420	0,0768
	Mscore	-34,000	0,4638

Total	dsri	0,9937	0,1441
	gmi	10,440	0,2818
	aqi	0,0000	0,0000
	sgi	0,9819	0,0849
	depi	-27,418	35,928
	sgai	11,357	0,4749
	lvgi	0,9305	0,1552
	tata	-0,1096	0,2033
	Mscore	-35,840	0,7938

Πίνακας 4. (διάγραμμα)

Διερεύνηση υπόθεσης

Με βάση όσων αναφέραμε πιο πάνω οδηγούμαστε στο ερώτημα για το ποιος κατά τον Beinish χειραγωγεί περισσότερο τα αποτελέσματά του. Η διατύπωση της μηδενικής και εναλλακτικής υπόθεσης έχει ως εξής:

H_0 : οι Big4 ελεγκτικές εταιρείες χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους με τις Non Big4

H_a : η χειραγωγή των αποτελεσμάτων είναι διαφορετική μεταξύ Big4 και Non Big4 ελεγκτικές εταιρείες

Για να μπορέσουμε να εξετάσουμε σφαιρικά την συμπεριφορά των εταιρειών θα κατηγοριοποιήσουμε τις δύο υποθέσεις μας ανά χρονική περίοδο και πιο συγκεκριμένα θα μελετήσουμε την συμπεριφορά των εταιρειών πριν, κατά την διάρκεια και μετά την οικονομική κρίση. Επιπλέον μπορούμε να εξετάσουμε συνολικά τις εταιρείες ανά χρονική περίοδο για να δούμε πως συμπεριφέρονται. Σύμφωνα λοιπόν με τις εκτιμήσεις των παραπάνω πινάκων καθώς και της απεικόνισής τους μέσω του διαγράμματός μας παρατηρούμε τα εξής:

Πριν την κρίση

Η μέση τιμή των Non-Big4 είναι $\mu_1 = -23,798$ και Big4 είναι $\mu_2 = -46,419$.

Για να δούμε αν ισχύει η μηδενική μας υπόθεση θα πρέπει να ελέγξουμε αν $\mu_1 = \mu_2$, πράγμα που δεν ισχύει αφού μ_1 είναι διάφορο του μ_2 , οπότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι εταιρείες δεν χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους.

Με βάση τα συμπεράσματα της μηδενικής μας υπόθεσης, μπορούμε να διατυπώσουμε τα αποτελέσματα και της εναλλακτικής μας υπόθεσης, όπου η

εναλλακτική υπόθεση αναφέρει ότι η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι διαφορετική μεταξύ Big4 και Non Big4 ελεγκτικές εταιρείες . Επομένως η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι διαφορετική στις εταιρείες.

Κατά την διάρκεια της κρίσης

Η μέση τιμή των Non-Big4 είναι $\mu_1=-16,409$ και Big4 $\mu_2=-35,463$.

Μηδενική υπόθεση: $\mu_1=\mu_2$, κάτι που δεν ισχύει άρα οι εταιρείες δεν χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους.

Εναλλακτική υπόθεση: η εναλλακτική υπόθεση στην προκειμένη χρονική περίοδο ισχύει, με βάση τα αποτελέσματα της μηδενικής μας υπόθεσης, άρα οι εταιρείες δεν χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους.

Μετά την κρίση:

Η μέση τιμή των Non-Big4 είναι $\mu_1=-37,418$ και Big4 $\mu_2=-34,0$.

Μηδενική υπόθεση: $\mu_1=\mu_2$, δεν ισχύει άρα οι εταιρείες για μία ακόμη φορά δεν χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους.

Εναλλακτική υπόθεση: με βάση τα αποτελέσματα της μηδενικής μας υπόθεσης μπορούμε να αποφανθούμε ότι οι εταιρείες δεν χειραγωγούν εξίσου τα αποτελέσματά τους.

Βιβλιογραφία

Βασίλειος Φίλης, Η δημιουργική λογιστική
Πτυχιακή εργασία ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ, Μαρινάκης Ελευθέριος- Καπετανάκης Νικόλαος

Πηγές

www.soel.gr

www.investopedia.gr

www.wikipedia.gr